

Kırım Tatarcası Dilbilim ve Dilbilgisi Terimleri

Doç. Dr. Ülkü Çelik Şavk*

Bu çalışmada, Kırım Tatarcasının dilbilim ve dilbilgisi terimlerinin, dil terimleri ve gramer kitaplarından tespit edilebilenleri, Türkçe ve Rusça karşılıklarıyla birlikte yer almaktadır. Ayrıca, Türkçe ve Rusça terimlerin dizinleri de, karşılaştırmalı çalışmalara kolaylık olsun diye verilmiştir.

Kaynakça

E. Akmollayev, *Kırım tatar tiliniñ ameliyatı*, Taşkent, 1989.
Ülkü Çelik Şavk, "Türk Dünyası Gramer Terimleri Kılavuzuna Ek-2 Kırım Tatarcası Gramer Terimleri", *Türk Dünyası-Dil ve Edebiyat Dergisi*, Sayı:10, s. 553-576, Güz 2000.

Türkçe-Kazakça-Karakalpakça-Rusça-İngilizce Karşılaştırmalı Dilbilim ve Dilbilgisi Sözlüğü, Ankara, 2001.

Emine Gürsoy Naskali, *Türk Dünyası Gramer Terimleri Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları: 667, Ankara, 1997.

Mehmet Hengirmen, *Dilbilgisi ve Dilbilim Terimleri Sözlüğü*, Ankara 1999.

Ahmet Kocaman, "Dilbilim Terimleri", *Dilbilim Araştırmaları*, s. 157-190, 1990.

"Dilbilim Terimleri Sözlüğü – Ek", *Dilbilim Araştırmaları*, s. 146-147, 1992.

Prof. Dr. Zeynep Korkmaz, *Gramer Terimleri Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları: 575, Ankara, 1992.

Alaaddin Mehmedoğlu, Ahmet Buran, Hatice Alaaddin Kızı, *Karşılaştırmalı Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü: Türkiye Türkçesi, Azerbaycan Türkçesi, Rusça, İngilizce*, İzmir 1994.

* Hacettepe Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi.

A.M. Memetov, *Kırımtatar tili*, Akmesit, Kırımdevokuvped-neşir 1997.

Ayşe Pamir Dietrich, *Rusça-Türkçe Dilbilim Terimleri Sözlüğü*, Ankara 1997.

Russko-Krımskotatarский Terminologičeskiy Slovar' (Yazık), Simforopol', 1992.

Prof. Dr. Berke Vardar yönetiminde Prof.Dr. Nüket Güz, Prof.Dr. Emel Huber, Prof. Dr. Osman Sanemoğlu, Doç. Dr. Erdim Öztokat, *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*, İstanbul, 1998.

Hamza Zülfikar, *Terim Sorunları ve Terim Yapma Yolları*, TDK Yayınları: 569, Ankara 1991.

a

abbreviatura kısaltma аббревиатура

abstrakt soyut абстрактный

abstrak fiil' soyut fiil, soyut eylem глагол абстрактный

abstrak isim soyut ad, soyut isim имя существительное, существительное абстрактное

abstark mana soyut anlam значение абстрактное

abzats paragraf абзац

açık eca açık hece открытый слог, слог открытый

ad ad название

adiy cumle basit tümce, yalın cümle, yalın tümce простое предложение, предложение простое

adiy haber basit yüklem, yalın yüklem сказуемое простое

adiy zaman basit zaman простое время

aenkdeşlik uyum гармония

affiks çekim eki, ek, hal eki, takı аффикс, окончание

ağız ağız говор, рот

ağız boşluğu ağız boşluğu, avurt, yan боковой, полость рта

ağız boşluğu oği öndamaksıl передненёбный

ağız boşluğu sesi avurt sesi боковой звук

ağız boşluğu tutuqları art avurt ünsüzü боковой согласный

ağız boşluğu oği tutuqı ön avurt ünsüzü мягкий боковой согласный

- ağız sesi ağız sesi ротовой звук
 ağız **sesine keçüv** ağızlaşma превращение носового в ротовое
 ağız tili konuşma dili, nutuk dili устная речь
 ağızның açılışı ağızın açılma derecesi раствор рта
agglütinativ til bağlantılı dil, bitişimli dil, eklemeli dil
 агглютинативный язык
 akraba til akraba dil родственные языка
aktiv etken актив
aktiv fiil' etken eylem, etken fiil активный глагол
aktiv luğat aktif sözlük активный словарь
aktsent şive, vurgu акцент
akustika akustik, işitimsel акустика
al durum, hâl, tümleç обстоятельство, дополнение, падеж
al affiksi durum eki, durum takısı окончание падежное
al añlatқан fiil' ulaç, zarf fiil глагол связка
al sözü tümleç обстоятельство, дополнение
al zarfı, tarz alı durum belirteci, hal zarfı, niteleme belirteci наречие
 образа действия
a-laşқан a-okunuş аканье
alfavit abece, alfabe алфавит
alfiil' ulaç, zarf fiil герундив, деепричастие
alınma aktarım, aktarma, alıntı, ödünç заимствование
almaştırılған mana mecazî anlam, yan anlam переносное значение
alt çenge alt çene нижняя челюсть
alt dudak alt dudak нижняя губа
alamet özellik признак
analiz analiz, çözümleme анализ
ana til' temel dil, kök dil, ana dil праязык
ana tili ana dili родной язык, язык родной
anlam avuşturuv anlam aktarması перенос значения
antiteza karşı tez антитеза
antonim karşıt anlamlı, zıt anlamlı антоним
apostrof kesme işareti апостроф
argo argo арго
arhaizm eski biçim архаизм
arif harf буква
artikulyatsiya boğumlama, eklemleme артикуляция

- artikulyatsiya yeri** boğumlanma noktası, eklemleme noktası место артикуляция
- art sıra** arka sıra, art sıra, kalın sıra задний ряд
- art sırağa keçüv** artlaşma, kalınlaşma переход в задний ряд
- art sıra sozuq** art sıra ünlüsü задний гласный
- arttırıv derecesi** en üstünlük derecesi превосходная степень
- asil mana** temel anlam основное значение
- asil sıfat** niteleme sıfatı качественное прилагательное
- asil haber** temel yüklem главное сказуемое
- asil sozuq** temel ünlü основное гласные
- asil urğu** ana vurgu, temel vurgu основное ударение, главное ударение
- asliy mana** temel anlam значение основное
- asliy ses** aslı ses, birincil ses первоначальный звук
- asliy sıfat** niteleme sıfatı качественное прилагательное
- asliy uzunlık** aslı uzunluk, birincil uzunluk первичная долгота
- aspekt** görünüş аспект
- assimilyatsiya** benzeşme ассимиляция
- aşağı çenge** alt çene нижняя челюсть
- aşağı dudak** alt dudak нижняя губа
- atalar sözü** atasözü, ata sözü пословица
- avam halk tili** halk sözcüğü просторечие
- ayırıcı** ara, belirten, niteleyen, tamlayan, sınır, niteleyici определение, разграничительный
- ayırıcı-umumileştirici zamir** niteleme adlı, niteleme zamiri местоимение определительные
- ayıruv bağlayıcısı** karşılaştırma bağlacı союз разделительный
- ayrı manalı** önemli, tam anlamlı знаменательный
- ayrı manalı söz** bağımsız sözcük знаменательные слова
- aytılış** söyleyiş, telâffuz произношение
- az mahsullü suffiksler** işlek olmayan ekler непродуктивные аффиксы
- aza** öge член
- azlaştırma manası** küçültme anlamı уменьшительное значение

b

bağ bağıntılama, bağlama, bağlantı, koşaç связь, связка

bağlayıcı bağlaç союз

bağlayıcısızlık bağlaçsızlık бессоюзный

bala tili çocuk dili язык детей

baş ana, asıl, temel главный

baş al yalın durum, yalın hal именительный падеж

baş aza asıl öge, baş öge член главный

baş cumle ana cümle, ana tümce, temel cümle, temel tüm главное предложение

baş kelış yalın durum, yalın hal именительный падеж, падеж именительный

baş ses ilk ses, önses начальный звук

baş ses tüşüvi önses düşmesi выпадение начального звука

bel'gisizlik zamiri belgisizlik adlı, belirsizlik zamiri местоимение неопределённое

belgili isimli söz biriküvi belirli ad öbeği, belirli isim tamlaması оформленное определительное

belgili tamamlayıcı belirli nesne, belirtili nesne оформленное прямое дополнение

belgisiz belgisiz, belirsiz неопределённый

belgisiz derece edilgen çatı, pasif пассив, залог страдательный

belgisiz fiil' edilgen eylem, edilgen fiil, pasif fiil глаголв страдательном залоге

belgisiz isimli söz biriküvi belirsiz isim tamlaması, belirtisiz неоформленное определительное

belgisiz tamamlayıcı belirsiz nesne, belirtisiz nesne неоформленное прямое дополнение

belgisizlik zamiri belirsizlik zamiri неопределение местоимение

belli şahıslı cumleler öznesi belli cümle определённо-личное предложение

beñzetüv yalğaması benzerlik eki, benzetme eki уподобительный аффикс

bir azalı cumle tek öğeli cümle одноклассное предложение

bir ecalı tek heceli моносиллаб, односложный

bir manalı tek anlamlı однозначный

bir manahlık tek anlamlılık однозначность

bir tili bir dilli, tek dilli одноязычный

bir tilli luğat tek dilli sözlük **одноязычный словарь, словарь**
одноязыческий

birinci şahıs birinci kişi, birinci şahıs **лицо первое, первое лицо**

birinci şahıs mulk birinci şahıs iyelik eki **аффиксы принадлежности**
первое лицо

birleşme birleşme, birleşim **сочетание**

bitken al bitmişlik durumu **совершенный вид**

bitken vaziyet bitmişlik durumu **совершенный вид**

boğaz boğaz, boğazsıl, gırtlak, hançere **гортань, гуттурал**

boğazlaşuv boğazsıllaşma **гуттурализация**

burunlı genizsil, burunsıl **носовой**

burunlı ses geniz sesi, genizsil ses **носовой звук**

burun n'si arka damak n'si, geniz n'si **заднеязычный н**

burun sesi geniz sesi **звуки носовые**

burun tutuqları genizsil ünsüzler, nazal ünsüzler **назальные**
согласные

buyük arif baş harf **заглавная**

с

canlı canlı **одушевлённый**

canlı til' canlı dil, yaşayan dil **живой язык, язык живой**

canlılıq canlılık **одушевлённость**

cevap cumlesi cevap cümlesi **ответное предложение**

cevap-tasdıq nidası cevap ünlemi **утвердительное меж домегие**

cins cins, cinsiyet **род**

cıns isim cins ad, tür adı **нарицательное существительное**

cins isim cins isim **имя нарицательное**

cümle cümle, tümce **предложение**

cümle azaları cümle öğeleri, cümle unsurları **члены предложения**

cümle azalarının sıralanması cümle öğelerinin sıralanışı
расположение членов предложение

cümle intonatsiyası cümle tonu, tümce ezgisi **интонация предложения**

cümle kuruluşı cümle yapısı **строение предложения**

cümle manası cümle içi anlam **значение предложения**

cümle urğusu cümle vurgusu, tümce vurgusu **фразовое ударение**

cümleniñ baş azaları cümlenin temel öğeleri **главные члены**
предложение

cümleniñ temeli cümlenin temeli **основа предложение**

ç

çenge çene челюст

çırmaşkan yazı birleştirmeli alfabe, bitişik yazı вязь

çıkış alı ayrılma durumu, ayrılma hali, çıkma hali, çıkma dur
исходный падеж

çıkış keliş çıkma durumu, ayrılma hali падеж исходный

çıkış kelişi ayrılma durumu, ayrılma hali, çıkma hali, çıkma durumu
исходный падеж

çift dudaklı çift dudak, çiftdudaksıl, dudaksıl билабиальный

çift dudak tutukları çift dudak ünsüzü билабиальный согласный

çift söz çift sözcük парные слова

çift tutuklar çift ünsüzler парные согласные

çok azalı çok ögeli многочленный

çok azalı cumle çok ögeli cümle многочленное предложенное

çok ecalı çok heceli многосложный, полисиллабический

çokluk affiksi çokluk eki аффикс множественности

çokluk yalgaması çokluk eki аффикс множественности

çok manalı çok anlamlı полисемантический

çok manalılık çok anlamlılık многозначность, полисемия

çok tilli çok dilli многоязычный

çok tillilik çok dillilik многоязычие

çy yazısı resim yazısı клинопись

d

defis kısa çizgi, tire дефис

delabializatsiya düzleşme делабиализация

deñişme değışim, değışme изменение

deñişüv değışim, değışme изменение

derece çatı, fiil çatısı залог глагола, залог

derecelik ilgeç, edat, son takı послелог, частица

dialektolog lehçe bilimci диалектолог

dialektologiya lehçe bilim диалектология

diaog diyalog, ikili konuşma диалог

diftong çift ünlülü, diftong дифтонг

dikte (imlya) dikte, yazdırma диктант

dissimilyatsiya aykırılışma, benzeşmezlik диссимиляция

doğrı mana temel anlam основное значение

- doğru yazuv** imlâ, yazım правописание
doğrudan doğru açık, direkt, dolaysız прямой
doğrultuv keliş datif hali, verme durumu, yaklaşma hali, yönelme durumu, yönelme hâli падеж дательный, направительный падеж
dudağ dudak губ
dudağlaşuv dudaksıllaşma, yuvarlaklaşma огубление
dudağlı dudaksıl, yuvarlak губной, лабиальный
dudağlı sozuğ dudaksıl ünlüler, yuvarlak ünlü лабиальные гласные
dudağlı sozuğ yuvarlak ünlü губные гласные
dudağlı tutuğ dudak ünsüzü губной согласный
dudağlı tutuğ dudaksıl ünsüzler лабиальные согласные
dudağ sesine keçüv dudaksıllaşma, yuvarlaklaşma лабиализация
dudağ singlarmonizmi dudak benzeşmesi dudak uyumu лабиальный сингармонизм
dudağsız sozuğ düz ünlü негубной гласный, нелабиализованный гласный
dudağ-tişli diş dudaksıl губно-зубной
- e**
eca hece, seslem слог
eca ayırıcı hece bölmesi, hece sınırı слогораздел
eca biriküvi hece kaynaşması опрешение слогов
eca tüşüvi hece düşmesi, hece yitimi, seslem yutumu гапфология, опущение слога
ecnebiy sözler yabancı kelime, yabancı sözcük иностранное слово
edebiy edebî литературный
edebiy til' edebî dil, yazı dili, yazın dil литературный язык, язык литературный, художественный язык
eki azalı cumle çift öğeli cümle, iki öğeli cümle предложение двусоставное
eki ecalı iki heceli двуслоговой
eki ecalı sözler iki heceli sözcükler двусложные слова
eki haberli cumle iki yüklemli cümle двусказуемое предложение
eki manahlıq iki anlamlılık двазначность
eki muptedalı cumle iki özneli cümle двуподлежащее предложение

- eki nokta** iki nokta двоеточное
- eki tilli luġat** iki dilli sözlük двуязычный словарь
- eki tillilik** iki dillilik двуязычие
- ekilik sayı** çift sayı двойственное число
- ekinci derece aza** ikinci dereceli öge член второстепенный
- ekinci derece haber** ikili çatılı yüklem второстепенное сказуемое
- ekinci şahıs** ikinci kişi лицо второе, второе лицо
- ekinci şahıs çokluk** çoġul ikinci kişi, ikinci çoġul kişi второе лицо множественного числа
- ekinci şahıs teklik** ikinci tekil kişi, ikinci teklik şahıs второе лицо единственного числа
- ekinci uzunluk** ikincil uzunluk вторичная долгота
- ekvativ** ekvatif, eşitlik экватив
- elifbe** abece, alfabe азбука, алфавит
- emir cumlesi** emir cümlesi повелительное предложеное
- emir meyil** buyruk kipi, buyrum kipi, emir kipi императив, повелительное наклонение
- ensiklopedik luġat** ansiklopedik sözlük энциклопедический словарь
- erkek cinsı** eril cins, erkeklik мужской род
- eskirgen söz** arkaik sözcük, eskimiş sözcük архаизм, устаревшая слово
- etimologiya** etimoloji, kökenbilim этимология
- f**
- fisiltılı** ıslıklı шипящий
- fisiltılı sesler** ıslıklı sesler шипящие звуки
- fiil'** eylem, fiil глагол
- fiil' cumlesi** eylem tümcesi, eylem cümlesi, fiil cümlesi глагольное предложение, предложение с глагольным сказуемым
- fiil' negizi** eylem gövdesi, fiil gövdesi глагольная основа, основа глагола
- fiil' tamırı** eylem kökü, fiil kökü глагольный корень
- fiil'den fiil' yarıcı yalgama** fiilden fiil yarım eki аффикс образующий глагол от глагола
- fiil'den fiil' yapuv** fiilden fiil yapma внутриглагольное

fiil'den isim yapıcı yalğama fiilden isim yapım eki аффикс
образующий имя от глагола
fiilden yapılgan fiil' eylemden türeme eylem, fiilden türeme fiil
производный от глагола глагол
fiilden yapılgan isim eylemden türeme ad, fiilden türeme isim
производный от глагола имя
fiil'lerniñ tüslenüvi eylem çekimi, fiil çekimi спряжение глагола
fiil'siz fiilsiz безглагольный
flektiv tiller bükümlü diller, bükünlü diller флективные языки
fonema ses birim, fonem, sesbirim фонема
fonemaniñ türleri alofon, ses birimsel değıške, sesbirimcik,
sesbirimsel аллофона **fonetika** fonetik, sesbilgisi фонетика
fonologiya fonoloji, ses bilimi, sesbilim фонология
forma biçim форма
frazelogik luğat deyimler sözlüğü фразеологический словарь

g, ğ

garmoniya uyum гармония
geminatsiya ikizleşme геминация
genealogiyalık kaltımsal, soydaş генеалогический
ğırtlağ boğaz, ğırtlak, hançere гортань
ğırtlağ sesleri ğırtlaksıl sesler гортанная звуки
ğırtlağ ustü tutuqları ğırtlaksıl ünsüzler надгортанниковие согласные
giperbola abartma гипербола
gipoteza hipotez, varsayım гипотеза
grammatika dilbilgisi грамматика

h

haber bildirme, yüklem изъявительный, сказуемое, предикат
haber fiili bildirme kipi изъявительное наклонение
haber ismi yüklem ismi именное сказуемое
haberleşme bildirişim, iletişim коммуникация
haberlik affiksi bildirme eki аффикс сказуемости
halk tili halk dili народный язык
has isim has isim, özel ad, özel isim имя собственное, собственное
имя
hitap hitap, seslenme обращение

i

ibare anlatım, ifade, deyim, söz öbeği выражение, оборот речи,
фраза

içki iç, içsel внутренний

içki rifma iç kafiye, iç uyak внутрискрочная рифма

içki ses iç ses, içses инлаут

idare yönetim, yönetme управление

idare bağı yönetim, yönetme управление

idare etici söz yönetici sözcük управляющее слово

idiolekt birey dili, bireysel dil идиолект

idioma deyim идиома

ifade anlatım, ifade выражение

ikaye cumlesi bildirme cümlesi, bildirme tümcesi повествовательное предложение

ikaye meyli bildirme kipi изъявительное наклонение

ilave ek ad коума, eşleme приложение

il'miy til' bilim dili научный язык

imla imlâ, yazım, yazım kuralları орфография, правописание

ince ince мягкий

ince sesler ön sesler звуки мягкие

ince sıra ince sıra передний ряд

ince sozuğ ince ünlü, ön ünlü гласные мягкие, мягкие гласные

ince tutuğ ince ünsüzler мягкие согласные

indeks dizin, indeks индекс

infinitiv mastar, isimfiil инфинитив

informant bilgi veren, denek информант

inkar sözleri olumsuzluk отрицание

inkar zamiri olumsuzluk zamiri, olumsuzluk adlı отрицательное местоимение

internatsional' sözler uluslararası sözcük интернациональные слова

intonatsiya titreleme интонация

inversiyalı cumle devrik cümle инвертированное предложение

ironiya ironi ирония

isim ad, isim имя, название, существительное

isim cumlesi isim tümcesi предложениесименнымсказуемым

isim negizi ad gövdesi, isim gövdesi именная основа

isim söz birikmesi isim tamlaması словосочетание именованное
isim söz birleşmesi isim tamlaması словосочетание именованное
isim tamırı ad kökü непроизводное существительное
isimden türeme isim addan türeme ad, isimden türeme isim
 производный от имени имя
isimden yapılgan fiil addan türeme eylem, isimden türeme fiil
 производный от имени глагол
isimfiil' isim fil, kılış ismi, mastar глагольное имя, инфинитив
ismin türlenüvi isim çekimi склонение существительного
isimiy cumleler ad tümcesi, isim cümlesi именованное предложение
istek cumlesi istek cümlesi, dilek cümlesi желательное
 предложение
istek meylil istek kipi желательное наклонение
işaret belirtke, işaret знак
işaret sıfatı gösterme sıfatı, işaret sıfatı указательное слово
işaret zamiri gösterme adılı, işaret zamiri указательное
 местоимение, местоимение указательное
izafet izafet изафет
izaiy luğat ansiklopedik sözlük толковый словарь

j

jargon jargon жаргон
jargonizm jargonizm жаргонизм
jestler tili işaret dili язык жестов

k, қ

kaçaq akıcı беглый
kaçaq sesler akıcı sesler беглые звуки
kaçaq sozuq akıcı ünlü беглый гласный
қадм cınsı dişilik женский род
қаиде düzenleme, kural правило
қалıcı geçişsiz непереходный
қалıcı fiil' geçişsiz fiil глагол непереходный
қалın sozuq art sıra ünlüsü задний гласный
қалtıravuқ tutuқ titremeli ünsüz, titrek ünsüz, titreşimli ünsüz
 дрожащий согласный
қарalı e kapalı e закрытый э

- kapalı eca** kapalı hece **закрытый слог**
qarama qarşı sözler qarşıt anlamlı, zıt anlamlı **антоним**
qarşı qıyuv bağlayıcısı qarşıtlık bağlacı, qarşıtlık ilgeci, zıtlık bağlacı **союз противительный, противительный союз**
qarşı manalılıq zıt anlamlılık **антонимия**
qattı art avurt, sert **твёрдый**
qattı sozuq art sıra ünlüsü **задний гласный**
qattı tañlay sert damaksız **твёрдонёбный**
qattı tutuq art avurt ünsüzü, sert ünsüz **твёрдый согласный**
qavuz ayraç, parantez **скобка**
qaytım dönüşlülük **возвратный**
qaytım derece dönüşlü çatı **возвратный залог, залог возвратный**
qaytım fiili dönüşlü eylem, dönüşlü fiil **возвратный глагол, глагол возвратный**
qaytım zamiri dönüşlülük adılı, dönüşlülük zamiri **возвратные местоимения**
kakafoniya kakışma, kakofoni, ses uyumsuzluğu **какафония**
kal'ka korya, öykünme, taklit **калька**
keçici fiil' geçişli fiil **глагол переходный, глагол транзитивный**
keçiş geçiş, geçme **переход**
keçken zaman geçmiş zaman **прошедшее время, время прошедшее, перфект**
keçüv geçiş, geçme **переход**
kelecek zaman gelecek zaman, geniş zaman **будущее время, время будущее**
keliş durum, hâl **падеж**
keliş affiksi durum eki, durum takısı **аффиксы падежей, окончание падежное**
kemirçek sesine keçüv gırtlaksıllaşma **превращениев гортанный звук**
keniş cumle genişletilmiş cümle **распространённое предложенное**
keñ sozuq geniş ünlü **широкий гласный**
kerek meyil gereklik kipi, gereklilik kipi **долженствовательное наклонение**
kesir sayılar kesir sayı sıfatları **дробное числительное**
kesir sayısı kesir sayısı **числительное дробное**
kısqa kısa **краткий**

- kışka eca** kısa hece краткий слог
kışkalık kısalık краткость
kışka sozuq kısa ünlü краткий гласный
kışkartuv kısaltma аббревиатура
kıya laf dolaylı anlatım косвенная речь
ki bağlayıcısı ki bağlacı союз ки
kirilitsa Kiril alfabesi кирилица
kiriş ara, giriş вводный
kiriş cumlesi ara cümle, aratümce, giriş cümlesi вводное предложение, предложение вводное
kiriş söz ara sözcük вводное слово
klişe basmakalıp, klişe клише
koçürilme laf dolaysız anlatım прямая речь
konkret fiil' somut fiil глагол конкретный
konkret isim somut ad, somut isim конкретное имя, конкретное существительное
konkret mana somut anlam значение конкретное, конкретное значение
kontekst bağlam контекст
çoşma affiks birleşik ek сложный аффикс
çoşma d'udaq tutuqları çift dudak ünsüzü билабиальный согласный
çoşma haber birleşik yüklem сказуемое составное
çoşuluv kaунаşma стяжение
çoşuvcı sozuq bağlama ünlüsü соединительный гласный
kuçük arif küçük harf маленькая буква
kuvetlendi rici parçalar kuvvetlendirme edatı, pekiştirme edatı
усилительная частица
kuvetlendirme kuvvetlendirme, pekiştirme усиление
- I**
lafnıñ stili konuşma tarzı стиль разговорный
laringal' tutuq hemze хамза
laқırdı konuşma, söz разговор, речь
laқırdı apparatusı konuşma aygıtı речевой аппарат
laқırdı organları konuşma azaları, konuşma organları, ses örgenleri
органы речевые

laqırdı ritmi konuşma ritmi ритм речи
laqırdı tili konuşma dili разговорная речь
leksika kelime hazinesi, sözcük dağarcığı, söz varlığı лексика
leksikolog sözcük bilimci лексиколог
leksikologiya sözcük bilgisi, sözlük bilimi лексикология
lingvist dilbilimci лингвист
lingvistika dilbilim лингвистика
logik sub'yekt gizli özne скрытое подлежащее
luğat sözlük словарь
luğat manası sözlük anlamı значение лексическое
luğat terkibi söz varlığı, kelime hazinesi словарный состав языка

m

maqsad bildirgen al sözü maksat tümleci обстоятельство цели
maqsad bildirgen zarf amaç zarfı, maksat zarfı наречие цели
malüm derece etken çatı залог действительный, действительный
 залог
mana mânâ, anlam значение, смысл
manadaş eş anlamlı, anlamdaş синонимический
manadaşlıq anlamdaşlık, eş anlamlılık синонимия
manadaş sözler anlamdaş sözcükler равнозначный слова
manalı anlamlı значащий
manalılıq anlamlılık значимость
mananıñ tarlaşuvı anlam daralması сужение значения
mana түрленüvi anlam değişmesi изменение значение
mantıqlı mantıklı логический
mantıq uręusu mantık vurgusu логическое ударение
mecul fiil' edilgen eylem, edilgen fiil, pasif fiil глагол в
 страдательном залоге
medeniy kültürel, medenî культурный
menfiy olumsuz отрицательный
menfiy cümleler olumsuz cümle отрицательное предложение
menfiy fiil' olumsuz fiil отрицательная форма глагола
menfiylik sözleri olumsuzluk отрицание
menfiy zamiri olumsuzluk adılı, olumsuzluk zamiri местоимение
 отрицательная
metafoniya ünlü atlaması метафония

- metafora** anlam atlaması, eğretileme, mecaz метафора
metafraz aktarma метафраза
metastaz metastaz метастаз
metateza göçüşme, görünüş, yer değiştirme метатеза
mevzu konu, tema тема
mevil kip наклонение
mişdar-derece alı miktar-derece tümleci обстоятельство меры-степен
mişdar-derece zarfı azlık çokluk zarfı наречие количественное
mişdar sayılar asıl sayı sıfatı, asıl sayı количественное числительное
mişdar sayısı asıl sayı, asıl sayı sıfatı числительное количественное
milliy til' millî dil национальный язык
modallik kiplik модальность
morfema biçimbirim, şekil birimi морфема
morfemanın türleri alomorf, biçimbirimcik алломорфа
morfologiya biçimbilim, şekil bilgisi морфология
mul'kiyet affikleri iyelik ekleri аффиксы принадлежности
mul'kiyet zamiri iyelik adlı, iyelik zamiri местоимение притяжательное
munasebetçi ilgeç, edat, son takı послелог
mupteda özne подлежащее
mupteda haber kelişüvi özne yüklem uygunluğu согласование сказуемого с подлежащим
muptedasız öznesiz бесподлежащий
muptedasız cumleler öznesiz бесподлежащий предложения
murekkep bileşik, birleşik составной
murekkep ad birleşik ad, birleşik isim сложное имя
murekkep affiks birleşik ek сложный аффикс
murekkep cumle bileşik tümce, birleşik tümce сложное предложение
murekkep fiil' birleşik eylem, birleşik fiil сложный глагол
murekkep haber birleşik yüklem сказуемое составное, составное сказуемое
murekkep gelecek zamanın dayimilik şeklinin vastasız şekili
geniş zamanın hikâyesi прошедшее неопределённое время
murekkep gelecek zamanın katii şeklinin şart şekili gelecek zamanın şartı будущее условное время

- murekkep gelecek zamannıñ qatıy şekliniñ vastalı şekili gelecek zamanın rivayeti** будущее повествовательное время
murekkep gelecek zamannıñ qatıy şekliniñ vastasız şekili gelecek zamanın hikâyesi будущее намерение
murekkep kıskartılğan söz kısaltılmış sözcük сложносокращённое слово
murekkep mupteda birleşik özne составное подлежащее
murekkep söz birleşik kelime, birleşik sözcük сложное слова
musbet cumle olumlu cümle, olumlu tümce утвердительное предложение
musbet fiil' olumlu fiil положительная форма глагола

n

- nefes aluv** soluk alma вдыхание
nefes çıkaruv soluk verme выдох, выдыхание
nefes çıkaruv urgusu soluk verme vurgusu выдыхательное ударение
negiz gövde, türemiş, türeme, türev основа, производный
neologizm yeni sözcük неологизм
nida ünlem восклицание, междометие
nida cumlesi ünlem cümlesi, ünlem tümcesi восклицательное предложение, междометное предложение
nida derecelikleri ünlem edatı, ünlem ilgeci частицы восклицательные
nida intonatsiyası ünlem ezgisi ünlem tonu интонация восклицательная
nida işareti ünlem işareti восклицательный знак, знак восклицательный
nida parçaları ünlem edatı, ünlem ilgeci частицы восклицательные
nisbiy zamirler ilgi adılı, ilgi zamiri относительное местоимение
noqta nokta точка
noqtalı virgül' noktalı virgül точка с запятой
nominatsiya adlandırma, yalın hal номинация
nutuq söz речь
nutuqniñ stili konuşma tarzı стиль разговорный

o

ob'yektlı geçişli переходный

ob'yeksiz nesnesiz безобъектный, непереходный

og' sıra ince sıra передний ряд

og' sıra sozuqlar ince sıra ünlüler, önsıra ünlüler передние гласные

og' sırağa keçüv incelme переход в передний ряд

ohşav-kuçültüv affiksi küçültme eki уменьшительно-ласкательный
аффикс

ohşav yalgaması benzerlik eki, benzetme eki уподобительный
аффикс

ol'çü ve derece zarfı miktar zarfı наречие меры и степени

oluv meyli bildirme kipi изъявительное наклонение

ölü ölü мёртвый

ölü affiks ölü ek мёртвый суффикс

ölü til' ölü dil мёртвый язык

omonim eşadlı омоним

orfoepiya konuşma bilim, ölçünlü söz bilim орфоэпия

orfografiya imlâ, yazım, yazım kuralları орфография

orta cins cinsiyetsiz средний род

ortak haber ortak yüklem общее сказуемое

ortak mupteda ortak özne общее подлежащее

ortak ob'yekt ortak nesne общее дополнение

ortaklık karşılıklı, işteş взаимный

ortaklık derece işteş çatı, işteş çatı взаимный залог, залог взаимный

ortaklık fiil' işteş fiil, işteş eylem, işteş fiil глагол взаимный

ortaklık yalgaması ortaklaşma eki аффикс совместности

orta tañlay tutuqlıh orta damaksıl ünsüz средненёбный согласный

oz'lük zamiri dönüşlülük zamiri, dönüşlülük adlı местоимение
возвратное

ö

önimli işlek, üretken продуктивный

önimlilik üretkenlik воспроизводимость

p

paradigma örneklem парадигма

parça ilgeç частица

patlayıcı kapantılı, patlamalı, patlayıcı взрывной
patlayıcı sağırlar patlayıcı ötümsüzler взрывные глухие
patlayıcı tutuklar patlayıcı ünsüzler взрывные согласные
patlayıcı yağıravuqlar patlayıcı ötümlüler взрывные звонкие
pauza ara, durak, durma пауза
pay sayı sıfatı üleştirme sayı sıfatı разделительное числительное
pısrırdılı ses fısıltılı ses шепотный звук
piktogramma resim yazı пиктограмма
pozitsiya durum позиция
prefiks önek префикс
progressivlik assimilyatsiya ilerleyici benzeşme ассимиляция
 прогрессивная
proteza başta ünlü türemesi, ön türeme протеза

r

regressivlik gerileyici регрессивный
regresivlik assimilyatsiya gerileyici benzeşme ассимиляция
 регрессивная, регрессивная ассимиляция
resmiy til' resmî dil официальный язык
rifma kafiye, uyak рифма
 ritorika söz bilim, söz sanatı риторика

s

sade cumle basit cümle, yalın cümle, yalın tümce назывное
 предложение
sade isim yalın isim имя в основном падеже
sade keçken zamannıñ vastalı şekili öğrenilen geçmiş zaman
 прошедшее неочевидное время
sağır ötümsüz, sedasız, tonsuz глухой
sağırlaşuv ötümsüzleşme, sedasızlaşma, tonsuzlaşma оглушение
sağırlıq ötümsüzlük глухость
sağır tutuq ötümsüz ünsüz глухой согласный
saiplik kelişi ilgi hali, ilgi durumu, tamlayan durumu iyelik durumu,
 iyelik hali падежродительный, родительный падеж
saiplik kelişi genitif, ilgi durumu, ilgi hali, tamlayan durumu генитив
sanlıq sayı adı, sayı ismi имя числительное
satır başı paragraf абзац
sayı sayı, sayı adı, sayı ismi имя числительное, число

sayı sıfatı sayı sıfatı числительное
sebep bildirgen zarf sebep zarfı наречие причины
semantika anlambilim, anlam bilimi семантика
semasiolog kavram bilimci семасиолог
semasiologiya kavram bilim semasiология
ses ses ГОЛОС, ЗВУК
ses bezleri ses telleri глосовые связи
ses biriküvi ses birleşmesi, birleşme, çakışma, geçişme
 конвергентция
ses birleşmeleri birikmeleri ses birleşmesi звукоочатание
ses deñişmesi ses değışmesi изменение звука
ses koşuluvi ses türemesi прибавление звука
seslerniñ meydanga kel'mesi sesin oluşumu, sesin türemesi
 образование звука
seslerniñ yerlerini almaştırıruvi göçüşme, yer değıştirme
 перестановка звуков
sesniñ yüksekligi ses yüksekliğı высота звука
ses tonu ses tonu голосовой тон
ses türlenüvi ses değışmesi изменение звука
ses tüşüvi ses düşmesi, ses yitimi падение звука
ses uzunluğı ses uzunluğı долгота звука
ses yolu ses yolu путь воздуха
sıfat sıfat имя прилагетельное
sıfat söz birikmesi sıfat tamlaması определительное
 словосочетание
sıfatfiil' ortaç, partisip, sıfat fiil глагольное прилагательное,
 причастие
sıra sıra порядок, ряд
sıra sayısı sıra sayısı, sıra sayı sıfatı числительное порядковое
sızgıravuқ tutuқlar sızıcı ünsüz шелевой согласный
sızıçıқ çizgi черточка
singarmonizm ünlü uyumu сингармонизм
sinkopa iç ses düşmesi, içses düşmesi, içses yitimi, iç ses yitimi
 синкопа
sintaksis cümle bilgisi, sentaks, sözdizimi, tümce bilim синтаксис
sintaktik dizimsel синтагматический
skobka ayraç, parantez скобка
sonorlı ses titreşimli ses сонорный звук

- sonorlu tutuklar akıcı ünsüz** сонорный согласный
soydaş bir cins, türdeş однородный
sozuq ünlü, vokal вокоид, гласный
sozuq kıskalığı ünlü kısalığı краткость гласных
sozuqlarınıñ ğarmoniyası ünlü uyumu гармония гласных
sozuqlarınıñ uyğunluğı ünlü uyumu гармония гласных
sozuqlaşuv ünlüleşme вокализация
sozuq nevbetleşüvi ünlü almaşması, ünlü göçüşmesi чередование гласных
sozuq türlenüvi ünlü değışimi изменение гласного
sozuq tüşüvi ünlü düşmesi, ünlü yitimi выпадение гласного
söylev konuşma разговор
söylev tili konuşma dili разговорная речь
söz kelime, sözcük слово
söz birikmesi kelime grubu, sözcük öbeğı словосочетание
söz birleşmesi kelime grubu, sözcük öbeğı словосочетание
söz çeşitleri sözcük türü части речи
söz manası düz anlam, sözcük anlamı значение слова
söz og'ü yardımcı ilgeç, edat предлог
söz terkibi sözcük birleşimi состав словарный
söz türlenüvi sözcük çekimi, sözcük değışmesi словоизменение
söz yapıcı sözcük türetici словопроизводный
söz yapıcı affiks yapım eki словообразовательный аффикс
söz yapuv sözcük türetme, sözcük yapımı словообразование
sözlerniñ ecalarğa bölünüvi heceleme, sesleme произношение по слогам
sözlerniñ sırası sözlük düzeni порядок слог
sözniñ asıl manası sözlük anlamı первичное значение
sözniñ çokmanalılığı çok anlamlı sözcük многозначное слово
sözniñ doğıri manası sözlük anlamı первичное значение
sözniñ negizi sözcük gövdesi основа слова
sözniñ temeli sözcük gövdesi основа слова
stil' biçem, deyiş, tarz, üslup стиль
stilistika biçem bilim, deyişbilim, üslup bilimi стилистика
sual' soru вопрос
sual' affiksi soru eki вопросительная частица

sual' cumlesi soru cümlesi, soru tümcesi вопросительное предложение
sual' derecelikleri soru edatı, soru ilgeci частицы вопросительные
sual' intonatsiyası soru ezgisi, soru tonu интонация вопросительная
sual' işareti soru işareti вопросительный знак, знак вопросительный
sual' parçaları soru edatı, soru ilgeci частицы вопросительные
sual' sözleri soru sözcükleri вопросительные слова
sual' zamiri soru adılı, soru zamiri вопросительное местоимение, местоимение вопросительное
sub'yekt özne подлежащее
suffiks son ek, son ek суффикс
suffikssiz eksiz бессуффиксный
sun'iy til' уарай dil искусственный язык
sun'iy tiller уарма diller языки искусственные

Ş

şahıs kişi, şahıs лицо
şahıs adı kişi adı, şahıs adı имя личное
şahıs affiksi kişi eki окончание личное
şahıs affikleri kişi eki, şahıs eki личное окончание
şahıs zamiri kişi adılı, kişi zamiri, şahıs zamiri местоимение личное, личное местоимение
şahıslı cumle özneli cümle личное предложение
şahıssız kişisiz, şahıssız безличный
şahıssız cumle kişisiz tümce, öznesiz cümle безличное предложение
şahıssız fiil' şahıssız eylem, kişisiz fiil глагол безличный, безличный глагол
şahıssızlık kişisizlik безличность
şart koşul, şart условный
şart affiksi şart eki аффикс условного наклонения
şart bağlayıcısı şart bağlacı союз условный
şart bildirgen al sözü şart tümlecı обстоятельство условия
şart cumlesi koşul cümlesi, varsayimsal tümce, şart cümlesi условное предложение, гипотетическое предложение
şart meyil koşul kipi, şart kipi гипотетическое наклонение наклонение сослагательное, условное наклонение

şimdiki zaman geniş zaman, şimdiki zaman время настоящее, настоящее время, презенс

şive ağız, lehçe говор, диалект, наречие

şuvultı gürültü шум

şuvultılı tutuq gürültülü ünsüz шумный согласный

t

tabi cumle dilek cümlesi ,yan cümle, yantümce придаточное предложение

tabi oluv bağımlılık, bağlılık подчинение

tabili murekkep cumle girişik karmaşık tümce, girişik karmaşık cümle сложноподчинённое предложение

tabirli luğat ansiklopedik sözlük толковый словарь

taqlidi taklidî, yansım звукоподражание

taklidiy söz yansım sözcük звукоподражательное слово

talil' analiz, çözümlene разбор

tamamlanğan belirtilen, nitelenen, tamlanan определяемое

tamamlayıcı nesne, tümleç, niteleyici определение, дополнение

tam cumle tam cümle, tam tümce полное предложение

tam manalı söz tam anlamlı sözcük полнозначное слово

tam olmağan cumle eksik cümle, eksik tümce, kesik cümle дефектное предложение, неполное предложение

tamır asıl, kök, taban, temel корень, основа

tamırdaş kökteş однокорневой

tamırdaş sözler kökteş sözcükler однокорневые слова

tañlay damak нёбно

tañlay aldı tutuq ön damak ünsüzü переднеязычный согласный

tañlay artı art damaksıl, artdamaksıl, dilardı damak задненёбный

tañlay artı tutuq art damaksıl ünsüz задненёбный гласные

tañlay sesi damaksıl ses нёбный звук

tañlay tiş tutuqları damak diş ünsüzü нёбно-зубной согласный

tañlay tutuqları damak ünsüzleri, dil ardı ünsüzleri заднеязычный согласные

taralma büzülme, daralma сужение

tar sozuq dar ünlü закрытый гласный,ужий гласный

tarihiy tarihsel исторический

- tarihiy grammatika** artzamanlı dilbilgisi, tarihî gramer, tarihsel dil bilgisi исторический грамматика, грамматика историческая
- tarihiy til ilimi** tarihsel dilbilim исторический лингвистика
- tarlaşuv** büzülme, daralma сужение
- tarz alı** durum belirteci, hal zarfı, niteleme belirteci наречие образа действия
- tarz bildirgen al sözü** hareket tümlecı обстоятельство образа действия
- teklik sayı** tekil единственное число
- tekmil** kanun, kural закон
- telaffuz** söyleyiş, telaffuz произношение
- tembr** tını тембр
- teñestirme, ol'çeştirme** karşılaştırma сопоставление
- teñestirüv** ekvatif, eşitlik, mukayese, karşılaştırma сравнение, экватив
- teñestirüv kelişi** eşitlik hali эквативный падеж
- teñestirüv munasebetçileri** karşılaştırma edatları сравнительные послелогии
- teñestirüv yalgaması** eşitlik eki эквативный аффикс
- tercime** aktarma, çeviri, tercüme перевод
- termin** terim термин
- tez yazı** hızlı yazı, yalın yazı скоропись
- tırnaqlar** tırnak işareti кавычки
- til'** dil, söz речь, язык
- til' ailesi** dil ailesi семейство языков, языковая семья
- til' artı** arka damak, dil ardı заднеязычный
- til' artı sesi** dilardı sesi веллярный звук
- til' artı sozuq** dil ardı ünlüleri заднеязычный гласные
- til' artı tutuqları** damak ünsüzleri, dil ardı ünsüzleri заднеязычный согласные
- til' atlası** dil atlası языковой атлас
- til'de alınmalar** aktarma sözcük, alıntı sözcük заимствование слово
- til' uci tutuqları** dilucu ünsüzleri апикаль, корональные согласные
- tire** tire тире
- tiş** diş зуб
- tiş eti** diş eti, dişsil альвеолярный
- tiş eti tutuqı** diş eti ünsüzü, dişsil ünsüz альвеолярный согласный

- tişli dişsil** зубной, дентальный
- tişli tutuq** dişsil ünsüz, diş ünsüzü дентальный согласный, зубной согласный
- toqtav işareti** noktalama işareti знаки препинания
- tolu cumle** tam cümle, tam tümce полное предложение
- ton perde**, ton интонация, тон
- toplulıq sayıları** topluluk sayıları собирательные числительное, числительное собирательные
- toponimika** yer adları bilgisi, yer adları bilimi топонимика
- transkripsiya** çeviri yazı, çevriyazı, transkripsiyon, yazı çevrimi транскрипция
- tutuq** konsonant, ünsüz консонант, согласный
- tutuq koşuluvi** ünsüz türemesi прибавление согласного
- tutuqlarınıñ garmoniyası** ünsüz uyumu гармония согласных
- tutuqlarınıñ uygunluğı** ünsüz uyumu гармония согласных
- tutuq nevbetleşüvi** ünsüz almaşması, ünsüz göçüşmesi чередование согласных
- tutuq türlenüvi** ünsüz değışimi изменение согласного
- tuvğanlıq isimleri** akrabalık adları имена обозначающие родственные связи
- türlenmegen söz** çekimsiz sözcük неизменяемые слова
- türlenüv** ad çekimi, çekim, çekimleme, değışim, değışme изменение, спряжение, склонение
- türlenüv yalğaması** çekim eki аффикс склонение
- tüslengen fiil'** çekimli fiil глагол финитно
- tüslenmegen fiil'** çekimsiz fiil глагол инфинитно, неспрягаемая глагол
- tüslenüv** çekim, çekimleme спряжение
- tüşken ses** düşmüş ses выпадающий звук
- tüşüm alı** belirtme hali, belirtme durumu, yükleme hali винительный падеж
- tüşüm keliş** belirtme durumu, belirtme hali, yükleme hali винительный падеж, падеж винительный
- tüşün kavram** понятие

u

- üçüncü şahıs** üçüncü kişi, üçüncü şahıs лицо третье, третье лицо
ufağ arif küçük harf строчная буква
ufağ til'çik küçük dil маленький язычок
umumiy mupteda ortak özne общее подлежащее
umumiy genel общий
umumiy ob'yekt ortak nesne общее дополнение
umumiy til' genel dil язык общий, общий язык
umumiyleştirici sözler genellemeli sözcükler, genelleştirici sözcükle
 обобщающие словарь
urğu vurgu ударение
urğu işaret vurgu işaretі знак ударения
urğulu vurgulu ударный
urğulu eca vurgulu hece, vurgulu seslem ударный слог, слог
 ударный
urğusuz vurgusuz безударный, неударный
urğusuz eca vurgusuz hece, vurgusuz seslem слог безударный,
 безударный слог
üst' dişler üst dişler верхние зубы
üstünlük derecesi en üstünlük derecesi превосходная степень
uvula küçük dil маленький язычок
uygunluk uygunluk, uyum гармония, согласование
uzun uzun долгий
uzun eca uzun hece долгий слог
uzun sozuğ uzun ünlü долгий гласный
uzun tutuğ uzun ünsüz долгий согласный

v

- vaçıt bildirgen al sözü zaman tümleci** обстоятельство времени
vaçıt bildirgen zarflar zaman belirteci, zaman zarfı наречие времени
variant değışke, varyant вариант
vasta keliş araç durumu, vasita durumu, vasita hali падеж
 инструментальный, инструментальный падеж
vasta til' aracı dil язык посредник, посредствующий язык
vastalı tamamlayıcı dolaylı nesne, dolaylı tümleç косвенное
 дополнение

vastasız tamamlayıcı dolaysız tümleç, düz tümleç **прямое управление**
virgul' virgül запятая
vokalizm ünlüler sistemi **вокализм**
vulgarizm argo **вульгаризм**

У

yalğama ek, takı **аффикс**
yalğamasız eksiz безаффиксный
yañğıravuқ ötümlü, sedalı, tonlu, sesleme, tınlama **звучание, звонкий**
yañğıravuқlaşma ötümlüleşme, sedalılaşma, tonlulaşma **озвончение**
yañıravuқlıқ titreşimlilik **звучность**
yañğıravuқ tutuқ ötümlü ünsüzler **звонкие согласные**
yarma söz türeme sözcük, türev **производное слово**
yarma tiller yarma diller **языки искусственные**
yardımcı yardımcı **вспомогательный**
yardımcı fiil' yardımcı eylem, yardımcı fiil **вспомогательный глагол**
yardımcı ses bağlayıcı ses, yardımcı ses **вставной звук**
yardımcı sozuқ yardımcı ünlü **дополнительный гласный**
yardımcı söz yardımcı sözcük **вспомогательный слово, служебный. слово**
yarı sozuқ yarı ünlü **полугласный**
yarım cumle eksik tümce **недостаточное предложение**
yarım sozuқ yarı ünlü **глайд**
yazı yazı, yazıt **надпись, письменность**
yazı tili yazı dili, yazın dil **литературный язык**
yazısı olğan tiller yazılı diller **письменные языки**
yer alı bulunma durumu, bulunma hali, kalma durumu **местный падеж**
yer bildirgen al sözü yer tümleci **обстоятельство места**
yer bildirgen zarf yer belirteci, yer zarfı **наречие места**
yer kelişi bulunma durumu, bulunma hali, kalma durumu **местный падеж, падеж местный, локатив**
yerli şive yöresel diyalekt **местный диалект**
yımşaq ince **мягкий**

yımşak ince sıra передний ряд
yımşak sozuğ ince ünlü, ön ünlü гласные мягкие, мягкие гласные
yımşak tutuğ ince ünsüzler мягкие согласные
yımşak tañlay yumuşak damak мягкое нёбо
yokluğ cumleleri olumsuz cümle отрицательное предложение

yokluğ zamiri olumsuzluk adılı, olumsuzluk zamiri местоимение
 отрицательна, отрицательное местоимение
yukarı sozuğ dar ünlü узкий гласный
yüketüv ettirgen каузатив
yüketüv derece ettirgen çatı побудительный залог
yüketüv derece yalgaması ettirgenlik eki, faktitif eki аффикс
 понудительного залога, каузативный аффикс

Z

zaman zaman время, временной
zaman affiksi zaman eki аффикс времени
zaman bağlayıcısı zaman bağlacı союз временной
zaman cumlesi zaman cümlesi, zaman tümcesi временной
 предложение
zaman tabi cumle zaman cümlesiği придатчноепредложе-
 ниевремени
zamir adıl, zamir местоимение
zarf belirteç, zarf наречие
zenaat-uner ismi meslek ismi названия профессии и ремёсел

Türkçe Dizin

a

abartma giperbola
abece alfavit, elifbe
açık doğrudan doğru
açık hece açık eca
ad ad, isim
ad çekimi türülenüv
ad gövdesi isim negizi
ad kökü isim tamırı
ad tümcesi ismiy cumleler
addan türeme ad isimden yapılgan isim
addan türeme eylem isimden yapılgan fiil'
adıl zamir
adlandırma nominatsiya
ağız ağız, şive
ağız boşluğu ağız boşluğu
ağız sesi ağız sesi
ağızlaşma ağız sesine keçüv
ağzın açılma derecesi ağzınıñ açılışı
akıcı kaçak
akıcı sesler kaçak sesler
akıcı ünlü kaçak sozuq
akıcı ünsüz sonorlı tutuqlar
akraba diller akraba tiller
akrabalık adların tuvğanlık isimleri
aktarım alınma, tercime, metafraza
aktarma sözcük til'de alınmalar
aktif sözlük aktiv luğat
akustik akustika

alfabe alfavit, elifbe
alıntı alınma
alıntı sözcük til'de alınmalar
alofon fonemanıñ türleri
alomorf morfemanıñ türleri
alt çene alt (aşağı) çenge
alt dudak alt (aşağı) dudak
amaç zarfı maqsad bildirgen zarf
ana baş
ana cümle baş cumle
ana dil ana til'
ana dili ana tili
ana vurgu asıl urğu
analiz analiz, talil'
anatümce baş cumle
anlam aktarması anlam avuşturuu
anlam atlaması metafora
anlam bilimi semantika
anlam daralması mananıñ tarlaşuvı
anlam değışmesi mana türülenüvi
anlam mana
anlambilim semantika
anlamdaş manadaş
anlamdaş sözcükler manadaş sözler
anlamdaşlık manadaşlık
anamlı manalı
anamlılık manalılık
anlatım ibare; ifade
ansiklopedik sözlük ensiklopedik luğat, izaiy (tabirli) luğat
a-okunuş a-laşkan
ara ayırıcı, kiriş, pauza

ara cümle giriş cümleler
ara sözcük giriş söz
araç durumu vasta keliş
aracı dil vasta til'
aratümce giriş cümleler
argo argo, vulgarizm
arka damak til' artı
arka damak n'si burun n'si
arka sıra art sıra
arkaç sözcük eskirgen söz
art avurt kattı
art avurt ünsüzü ağız boşlu-
 ğı tutukları, kattı tutuk
art damaksıl tañlay artı
artdamaksıl tañlay artı
art damaksıl ünsüz tañlay
 artı tutuk
art sıra art sıra
art sıra ünlüsü art sıra (kalın,
 kattı) sozuğ
artlaşma art sırağa keçüv
artzamanlı dilbilgisi tarihiy-
 grammatika
asıl baş, tamır
asıl öge baş aza
asıl sayı miğdar sayısı
asıl sayı sıfatı miğdar sayılar
asıl vurgu asıl urğu
aslı ses asliy ses
aslı uzunluk asliy uzunluk
atasözü atalar sözleri
avurt ağız boşluğu
avurt sesi ağız boşluğu sesi
aykırılaşma dissimilyatsiya
ayraç skobka, kavuz
ayrılma durumu çıkış
 kelişi(alı)

ayrılma hali çıkış kelişi(alı)
azlık çokluk zarfı miğdar-
 derece zarfı

b
bağımlılık tabi oluv
bağımsız sözcük ayrı manalı
 söz
bağıntılama bağ
bağlaç bağlayıcı
bağlaçsızlık bağlayıcısızlık
bağlam kontekst
bağlama bağ
bağlama ünlüsü koşuvcı
 sozuğ
bağlantı bağ
bağlantılı diller agglütinativ
 tiller
bağlayıcı ses yardımcı ses
bağlılık tabi oluv
baş harf büyük arif
baş öge baş aza
basit yüklem adiy haber
basit cümle sade cümle
basit tümce adiy cümle
basit zaman adiy zaman
basmakalıp klişe
başta ünlü türemesi proteza
belgisiz belgisiz
belgisizlik adlı bel'gisizlik
 zamiri
belirli ad öbeği belgili isimli
 söz biriküvi
belirli isim tamlaması belgi-
 li isimli söz biriküvi
belirli nesne belgili
 tamamlayıcı
belirsiz belgisiz

belirsiz isim tamlaması belgisiz isimli söz biriküvi
belirsiz nesne belgisiz tamamlayıcı
belirsizlik zamiri bel'gisizlik zamiri
belirsizlik zamiri belgisizlik zamiri
belirteç zarf
belirten ayırıcı
belirtilen tamamlanmış
belirtili nesne belgili tamamlayıcı
belirtisiz isim tamlaması belgisiz isimli söz biriküvi
belirtisiz nesne belgisiz tamamlayıcı
belirtke işaret
belirtme durumu tüşüm(alı) kelişi
belirtme halı tüşüm(alı) kelişi
benzerlik eki beñzetüv (ohşav) yalgaması
benzeşme assimilyatsiya
benzeşmezlik dissimilyatsiya
benzetme eki beñzetüv (ohşav) yalgaması
biçem stil'
biçem bilim stilistika
biçim forma
biçimbilim morfologiya
biçimbirim morfema
biçimbirimcik morfemanıñ türleri
bildirişim haberleşme
bildirme haber
bildirme cümlesi ikaye cumlesi
bildirme eki haberlik affiksi

bildirme kipi oluv (ikaye) meyli, haber fiili
bildirme tümcesi ikaye cumlesi
bileşik murekkep
bileşik tümce murekkep cumle
bilgi veren informant
bilim dili il'miy til'
bir cins soydaş
bir dilli bir tilli
birey dili idiolekt
bireysel dil idiolekt
birinci kişi birinci şahıs
birinci şahıs birinci şahıs
birinci şahıs iyelik eki birinci şahıs mulkiyet yalgaması
birincil ses asliy ses
birincil uzunluk asliy uzunluk
birleşik ad murekkep ad
birleşik ek murekkep (koşma) affiks
birleşik eylem murekkep fiil'
birleşik fiil murekkep fiil'
birleşik isim murekkep ad
birleşik kelime murekkep söz
birleşik özne murekkep mupteda
birleşik sözcük murekkep söz
birleşik tümce murekkep cumle
birleşik yüklem murekkep haber, koşma (murekkep) haber
birleşik murekkep
birleşim birleşme
birleşme birleşme, ses biriküvi

birleştirmeli alfabe çırmaş-
kan yazı

bitişik yazı çırmaşkan yazı

bitişimli diller agglütinativ
tiller

bitmişlik durumu bitken al
(vaziyet)

boğaz boğaz, gırtlak

boğazsıl boğazlı

boğazsıllaşma boğazlaşuv

boğumlama artikulyatsiya

boğumlanma noktası arti-
kulyatsiya yeri

bükümlü diller flektiv tiller

bulunma durumu yer kelişi
(alı)

bulunma hali yer kelişi (alı)

burunsıl burunlu

buyruk kipi emir meyli

buyrum kipi emir meyli

büzülme taralma, tarlaşuv

c

canlı canlı

canlı dil canlı til'

canlılık canlılık

ç

çakışma ses biriküvi

çatı derece

çekim tüslenüv, türülenüv

çekim eki türülenüv yalgaması

çekimleme tüslenüv, türülenüv

çekimli fiil tüslenen fiil'

çekimsiz fiil tüslenmegen fiil'

çekimsiz sözcük türülenmegen
söz

çene çenge

cevap cümlesi cevap cumlesi

cevap ünlemi cevap-tasdik
nidası

çeviri tercime

çeviri yazı transkripsiya

çevriyazı transkripsiya

çift dudak çift dudaklı

çift dudak ünsüzü hoşma

(çift) dudak tutukları

çift ögeli cümle eki azalı

cumle

çift sayı ekilik sayı

çift sözcük çift söz

çift ünlülü diftong

çift ünsüzler çift tutuklar

çift dudaksıl çift dudaklı

çıkma durumu çıkış keli-
şi(alı)

çıkma hali çıkış kelişi(alı)

cins cıns

cins ad cıns isim

cins isim cıns isim

cinsiyet cıns

cinsiyetsiz orta cıns

çizgi sızıçık

çocuk dili bala tili

çoğul ikinci kişi ikinci şahıs

çokluk

çok anlamlı çok manalı

çok anlamlı sözcük sözniñ

çokmanalılığ

çok anlamlılık çok manalılık

çok dilli çok tilli

çok dillilik çok tillilik

çok heceli çok cecalı

çok ögeli çok azalı

çok ögeli cümle çok azalı
cumle

çokluk eki çokluk yalğaması, affiksi
çözümleme analiz, talil'
cümle cumle
cümle bilgisi sintaksis
cümle içi anlam cumle manası
cümle öğeleri cumle azaları
cümle öğelerinin sıralanışı cumle azalarının sıralanması
cümle tonu cumle intonatsiyası
cümle unsurları cumle azaları
cümle vurgusu cumle urğusu
cümle yapısı cumle kuruluşu
cümlelerin temeli cumlelerin temeli
cümlelerin temel öğeleri cumlelerin baş azaları

d

damak tañlay
damak dış ünsüzü tañlay tiş tutuqları
damak ünsüzleri tañlay (til' artı) tutuqları
damaksıl ses tañlay sesi
dar ünlü yukarı (tar) sozuq
daralma taralma, tarlaşuv
datif hali doğrultuv kelişi
değişim türlenüv, deñişüv, deñişme
değişke variant
değişme türlenüv, deñişüv, deñişme
denek informant
devrik cümle inversiyalı cumle
deyim ibare, idioma

deyimler sözlüğü frazeologik luğat
deyiş stil'
deyişbilim stilistika
diftong diftong
dikte dikte (imlya)
dil til'
dil ailesi til' ailesi
dil ardı til' artı
dil ardı ünlüleri til' artı tutuq
dil ardı ünsüzleri tañlay (til' artı) tutuqları
dil atlası til' atlası
dil ucu ünsüzü til ucu tutuqı
dilardı damak tañlay artı
dilardı sesi til' ardı sesi
dilbilgisi grammatika
dilbilim lingvistika
dilbilimci lingvist
dilek cümlesi ,yan cümle,
yantümce tabi cumle
dilek cümlesi istek cumlesi
dilucu ünsüzleri til' ucu tutuqları
direct doğrudan doğru
diş tiş
diş dudaksıl dudak-tişli
diş eti tiş eti
diş eti ünsüzü tiş eti tutuqı
diş ünsüzü tişli tutuq
dişilik kadın cımsı
dişsil tiş eti, tişli
dişsil ünsüz tiş eti tutuqı, tişli tutuq
diyalog dialog
dizimsel sintaktik
dizin indeks
dolaylı anlatım kıya laf

dolaylı nesne vastalı
 tamamlayıcı
dolaylı tümleç vastalı
 tamamlayıcı
dolaysız doğrudan doğru
dolaysız anlatım koçürilme
 laf
dolaysız tümleç vastasız
 tamamlayıcı
dönüslü çatı kaytım derecesi
dönüslü eylem kaytım fiili
dönüslü fiil kaytım fiili
dönüslülük kaytım
dönüslülük adılı kaytım
 zamiri, oz'lük zamiri
dönüslülük zamiri oz'lük
 zamiri , kaytım zamiri
dudak dudak
dudak benzeşmesi dudak
 singarmonizmi
dudak ünsüzü dudaklı tutuk
dudak uyumu dudak
 singarmonizmi
dudaksıl dudaklı, çift dudaklı
dudaksıl ünlüler dudaklı
 sozuğ
dudaksıl ünsüzler dudaklı
 tutuk
dudaksıllaşma dudaklaşuv,
 dudak sesine keçüv
durak pauza
durma pauza
durum keliş, al
durum belirteci al zarfıtarz
 alı
durum eki keliş (al) affiksi
durum pozitsiya

durum takısı keliş (al) affiksi
düşmüş ses tüşken ses
düz anlam söz manası
düz tümleç vastasız
 tamamlayıcı
düz ünlü dudaksız sozuğ
düzenleme kaide
düzleşme delabializatsiya

e

edat munasebetçi, derecelik,
 söz og'ü yardımcı
edebî edebiy
edebî dil edebiy til'
edilgen belgisiz derece
edilgen çatı belgisiz derece
edilgen eylem mecul (balgi-
 siz) fiil'
edilgen fiil mecul (balgisiz)
 fiil'
eğretileme metafora
ek affiks, yalgama
eklemeli dil agglütinativ tiller
eklemeleme artikulyatsiya
eklemeleme noktası artikul-
 yatsiya yeri
eksik cümle tam olmağan
 cumle, yarım cumle
eksik tümce tam olmağan
 cumle, yarım cumle
eksiz suffikssiz, yalgamasız
ekvatif ekvativ, teñeştirüv
emir cümlesi emir cumlesi
emir kipi emir meyil
en üstünlük derecesi üstün-
 lik(arttırıv)derecesi
eril cins erkek cınsı
erkeklik erkek cınsı
eşadlı omonim

eş anlamlı manadaş
eş anlamlılık manadaşlık
eşitlik ekvativ, teñeştirüv
eşitlik eki teñeştirüv yalgaması
eşitlik hali teñeştirüv kelişi
eski biçim arhaizm, eskirgen söz
eskimiş sözcük eskirgen söz
eşleme ilyave
etimoloji etimologiya
etken aktiv
etken çatı malüm derece
etken eylem aktiv fiil'
etken fiil aktiv fiil'
ettirgen yükletüv
ettirgen çatı yükletüv derecesi
ettirgenlik eki yükletüv derece yalgaması
eylem fiil'
eylem çekimi fiil'lerniñ tüslenüvi
eylem cümlesi fiil' cümlesi
eylem gövdesi fiil' negizi
eylem kökü fiil' tamırı
eylem tümcesi fiil' cümlesi
eylemden türeme ad fiilden yapılgan isim
eylemden türeme eylem fiilden yapılgan fiil'

f
faktitif eki yükletüv derece yalgaması
fısıtlı ses pısırdılı ses
fiil fiil'
fiil çatısı derece
fiil çekimi fiil'lerniñ tüslenüvi
fiil cümlesi fiil' cümlesi

fiil gövdesi fiil' negizi
fiil kökü fiil' tamırı
fiilden fiil yapım eki fiil'den fiil' yapıcı yalgama
fiilden fiil yapma fiil'den fiil' yapuv
fiilden isim yapım eki fiil'den isim yapıcı yalgama
fiilden türeme fiil fiilden yapılgan fiil'
fiilden türeme isim fiilden yapılgan isim
fiilsiz fiil'siz
fonem fonema
fonetik fonetika
fonoloji fonologiya

g
geçiş keçiş, keçüv
geçişli ob'yektli
geçişli fiil keçici fiil'
geçişme ses biriküvi
geçişsiz kalıcı, obyektlessiz
geçişsiz fiil kalıcı fiil'
geçme keçiş, keçüv
geçmiş zaman keçken zaman
gelecek zaman gelecek zaman
gelecek zamanın hikayesi murekkep gelecek zaman fiiliniñ katiy şekiliniñ vastasız şekili
gelecek zamanın rivayeti murekkep gelecek zaman fiiliniñ katiy şekiliniñ vastalı şekili

gelecek zamanın şartı murekkep kelecek zaman fiiliniñ katiy şekliniñ şart şekili
genel umumiy
genel dil umumiy til'
genellemeli sözcükler umumiyleştirici sözler
geniş ünlü keñ sozuq
geniş zaman kelecek zaman, şimdiki zaman
geniş zamanın hikayesi murekkep kelecek zamanıñ dayimilik şekliniñ vastasız şekili
genişletilmiş cümle geniş cumle
genitif saiplik kelişi
geniz n'si burun n'si
geniz sesi burun sesi ,burunlı ses
genizsil burunlı
genizsil ses burunlı ses
genizsil ünsüzler burun tutuqları
gereklik kipi kerek meyil
gereklilik kipi kerek meyil
gerileyici regressivlik
gerileyici benzeşme regresivlik assimilyatsiyası
giriş kiriş
giriş cümlesi kiriş cumlesi
girişik karmaşık tümce tabili murekkep cumle
ğırtlak boğaz, ğırtlak
ğırtlaksıl sesler ğırtlak sesleri
ğırtlaksıl ünsüzler ğırtlak üstü tutuqları

ğırtlaksıllaşma kemirçek sesi-ne keçüv
gizli özne logik sub'yekt
göçüşme metateza
göçüşme, yer değıştirme seslerniñ yerlerini almaştırıvı
görünüş aspekt, metateza
gösterme adlı işaret zamiri
gösterme sıfatı işaret sıfatı
gövde negiz
gürültü şuvultı
gürültülü ünsüz şuvultılı tutuq

h
hâl keliş, al
hal eki affiks
hal zarfı al zarfıtarz alı
halk dili halk tili
halk sözcüğü avam halk tili
hançere boğaz, ğırtlak
hareket tümleci tarz bildirgen al sözü
harf arif
has isim has isim
hece eca
hece bölmesi eca ayırıcı
hece düşmesi eca tüşüvi
hece kaynaşması eca biriküvi
hece sınırı eca ayırıcı
hece yitimi eca tüşüvi
heceleme sözlerniñ ecalarga bölünüvi
hemze laringal' tutuq
hipotez gipoteza
hitap hitap
hızlı yazı tez yazı

İ

ışıklı fısıltılı
ışıklı sesler fısıltılı sesler

i
iç içki
iç kafiye içki rifma
iç ses içki ses
iç ses düşmesi sinkopa
iç uyak içki rifma
işsel içki
işses içki ses
işses düşmesi sinkopa
işses yitimi sinkopa
ifade ibare; ifade
iki anlamlılık eki manalılık
iki dilli sözlük eki tilli lûgat
iki dillilik eki tillilik
iki heceli eki ecalı
iki heceli sözcükler eki ecalı sözler
iki nokta eki nokta
iki öğeli cümle eki azalı cumle
iki özneli cümleeki muhtedali cumle
iki yüklemli cümle eki haberli cumle
ikili çatılı yüklem ikinci derece haber
ikili konuşma dialog
ikinci çoğul kişi ikinci şahıs çokluk
ikinci dereceli öge ikinci derece aza
ikinci kişi ikinci şahıs
ikinci tekil kişi ikinci şahıs teklik

ikinci teklik şahıs ikinci şahıs teklik
ikincil uzunluk ikinci uzunluk
ikizleşme geminatsiya
ilerleyici benzeşme progres-sivlik assimilyatsiya
iletişim haberleşme
ilgeç munasebetçi, derecelik, parça ,söz og'ü yardımcısı
ilgi adlı nisbiy zamirler
ilgi durumu saiplik kelişi
ilgi hali saiplik kelişi
ilgi zamiri nisbiy zamirler
ilk ses baş ses
imlâ imlyâ, doğru yazuv, orfografiya
ince ince, yımşak
ince sıra og' sıra, yımşak, ince
ince sıra ünlüler og' sıra sozuqlar
ince ünlü ince (yımşak) sozuq
ince ünsüzler ince (yımşak) tutuq
incelme og' sırağa keçüv
indeks indeks
ironi ironiya
isim isim
isim çekimi ismiñ türlenüvi
isim cümlesi ismiy cumleler
isim fil isimfil'
isim gövdesi isim negizi
isim tamlaması isim söz birleşmesi (birikmesi)
isim tümcesi isim cumlesi
isimden türeme fiil isimden yapılgan fiil'
isimden türeme isim isimden yapılgan isim

isimfiil infinitiv, isimfiil'
işaret işaret
işaret dili jestler tili
işaret sıfatı işaret sıfatı
işaret zamiri işaret zamiri
işitimsel akustika
işlek önimli
işlek olmayan ekler az
 mahsullü suffiksler
iştaş çatı ortaklık derece
iştaş fiil ortaklık fiil'
istek cümlesi istek cumlesi
istek kipi istek meyl
işteş ortaklık
işteş çatı ortaklık derece
işteş eylem ortaklık fiil'
işteş fiil ortaklık fiil
iyelik adılı mul'kiyet zamiri
iyelik durumu saiplik keliş
iyelik ekleri mulkiyet
 affiksleri
iyelik hali saiplik keliş
iyelik zamiri mul'kiyet zamiri
izafet izafet

j

jargon jargon
jargonizm jargonizm

k

kafiye rifma
kakafoni kakafoniya
kakışma kakafoniya
kalın sıra art sıra
kalınlaşma art sırağa keçüv
kalıtımsal genealogiyalık
kalma durumu yer kelişi (alı)
kanun teknil

kapalı e kapalı e
kapalı hece kapalı eca
kapantılı patlayıcı
karşı tez antiteza
karşılaştırma teñeştirme,
 teñeştirüv, ol'çeştirme
karşılaştırma bağlacı ayıruv
 bağlayıcısı
karşılaştırma edatları teñeş-
 tirüv munasebetçileri
karşılıklı ortaklık
karşıt anlamlı antonim, kara-
 maķarşısözler
karşıtılık bağlacı karşı kıuyuv
 bağlayıcısı
karşıtılık ilgeci karşı kıuyuv
 bağlayıcısı
kavram bilim semasiologiya
kavram bilimci
 semasiolog
kavram tüşün
kaynaşma koşuluv
kelime söz
kelime grubu söz birleşmesi
 (birikmesi)
kelime hazinesi leksika, luğat
 terkibi
kesik cümle tam olmağan
 cumle
kesir sayı sıfatları kesir
 sayılar
kesir sayısı kesir sayısı
kesme işareti apostrof
ki bağlacı ki bağlayıcısı
kılış ismi isimfiil'
kip meyl
kiplik modallik

Kiril alfabesi kirilitsa

kısa kışka

kısa çizgi defis

kısa hece kışka eca

kısa ünlü kışka sozuq

kısalık kışkalıq

kısaltılmış sözcük murekkep

kıskartılğan söz

kısaltma abbreviatura, kısqartuv

kişi şahıs

kişi adı şahıs adı

kişi adlı şahıs zamiri

kişi eki şahıs affiksi

kişi zamiri şahıs zamiri

kişisiz şahıssız

kişisiz fiil şahıssız fiil'

kişisiz tümce şahıssız cumle

kişisizlik şahıssızlık

klişe klişe

konsonant tutuq

konu mevzu

konuşma söylev, laqırdı

konuşma aygıtı laqırdı apparatı

konuşma azaları laqırdı organları

konuşma bilim orfoepiya

konuşma dili ağız tili, söylev tili, laqırdı tili

konuşma organları laqırdı organları

konuşma ritmi laqırdı ritmi

konuşma tarzı lafnıñ (nutuqñıñ) stili

kopya kal'ka

koşaç bağ

koşul şart

koşul cümlesi şart cumlesi

koşul kipi şart meyli

kök tamır

kök dil ana til'

kökenbilim etimologiya

kökteş sözcükler tamırdaş sözler

kökteş tamırdaş

küçük dil ufaq til'çik (uvula)

küçük harf küçük arif, ufaq arif

küçültme anlamı azlaştırma manası

küçültme eki oşşav-kuçültüv affiksi

kültürel medeniy

kural қаиде, teknil

kuvvetlendirme kuvvetlendirme

kuvvetlendirme edatı kuvvetlendirici parçalar

l

lehçe bilim dialektologiya

lehçe bilimci dialektolog

lehçe şive

m

maksat tümleci maqsad

bildirgen al sözü

maksat zarfı maqsad

bildirgen zarf

mânâ mana

mantıklı mantıqlı

mantık vurgusu mantık
 vurgusu
mastar infinitiv, isimfiil'
mecaz metafora
mecazî anlam almasıdırılğan
 mana
medenî medeniy
meslek ismi zenaat-uner ismi
metastaz metastaz
miktar zarfı ol'çü ve derece
 zarfı
miktar-derece tümleci
 miğdar-derce alı
millî dil milliy til'
mukayese teñestirüv

n

nazal ünsüzler burun tutuqları
nesne tamamlayıcı
nesnesiz ob'yeksiz
niteleme adlı ayırıcı-
 umumileştirici zamir
niteleme belirteci al zarfı,
 tarz alı
niteleme sıfatı asıl (asliy)
 sıfatlar
niteleme zamiri ayırıcı-
 umumileştirici zamir
nitelenen tamamlanğan
niteleyen ayırıcı
niteleyici ayırıcı, tamamlayıcı
nokta nokta
noktalama işareti toqtav
 işareti
noktalı virgül noktalı virgül'
nutuk dili ağız tili

o

olumlu cümle musbet cumle
olumlu fiil musbet fiil'
olumlu tümce musbet cumle
olumsuz menfiy
olumsuz cümle menfiy cum-
 leler, yoqluğ cu
olumsuz fiil menfiy fiil'
olumsuzluk menfiylik, inkyar
 sözleri
olumsuzluk adlı inkyar
 zamiri, yoqluğ (menfiy) zamiri
olumsuzluk zamiri inkyar
 zamiri, yoqluğ (menfiy) zamiri
orta damaksıl ünsüz orta
 tañlay tutuğı
ortaç sıfatfiil'
ortak nesne ortak, umumiy
 ob'yekt
ortak özne ortak, umumiy
 mupteda
ortak yüklem ortak, haber
ortaklaşma eki ortaklık
 yalğaması

ö

öbek ibare
ödünç alınma
öge aza
öğrenilen geçmiş zaman sade
 keçken zamannıñ vastalışe
ölçünlü söz bilim orfoepiya
ölü olü
ölü dil olü til'
ölü ek olü affiks
ön avurt ünsüzü ağız boşluğı
 oğı tutuğı

ön damak ünsüzü tañlay aldı
 tutuq
ön sesler ince sesler
ön türeme proteza
ön ünlü ince (yımşak) sozuq
öndamaksıl ağız boşluğı ogi
önek prefiks
önses baş ses
önses düşmesi baş ses tüşüvi
önsıra ünlüler og' sıra
 sozuqlar
örneklem paradigma
ötümlü yañğıravuq
ötümlü ünsüzler yañğıravuq
 tutuq
ötümlüleşme yañğıravuqlaş-
 ma
ötümsüz sağır
ötümsüz ünsüz sağır tutuq
ötümsüzleşme sağırlaşuv
ötümsüzlük sağırlıq
öykünme kal'ka
özel ad has isim
özel isim has isim
özellik alyamet
özne mupteda, sub'yekt
özne yüklem uygunluğu
 mupteda haber kelişüvi
özneli cümle şahıslı cümle
öznesi belli cümle belli şahıslı
 cümler
öznesiz muptedasız
öznesiz cümle şahıssız cümle
öznesiz cümleler muptedasız
 cümleler

p

paragraf abzats, satır başı
parantez skobka, kavuz
partisip sıfatfiil'
pasif belgisiz derece
pasif fiil mecul (balgisiz) fiil'
patlamalı patlayıcı
patlayıcı patlayıcı
patlayıcı ötümlüler patlayıcı
 yañğıravuqlar
patlayıcı ötümsüzler patlayıcı
 sağırlar
patlayıcı ünsüzler patlayıcı
 tutuqlar
pekiştirme kuvvetlendirme
pekiştirme edatı kuvvetlen-
 dirici parçalar
perde ton

r

resim yazı piktogramma
resim yazısı çüy yazısı
resmi dil resmîy til'

s

sayı sayı
sayı adı sayı, sanlıq
sayı ismi sayı, sanlıq
sayı sıfatı sayı sıfatı
sebepl zarfı sebep bildirgen
 zarf
sedalı yañğıravuq
sedahlalışma yañğıravuqlaşma
sedasız sağır
sedasızlaşma sağırlaşuv
şekil bilgisi morfologiya
şekil birimi morfema
sentaks sintaksis

sert kattı
sert damaksıl kattı tañlay
sert ünsüz kattı tutuq
ses ses
ses bilimi fonologiya
ses birim fonema
ses birimsel değişke fonema-
nıñ türleri
ses birleşmesi ses biriküvi
ses birleşmesi ses birleşmeleri
birikmeleri
ses değişmesi ses türlenüvi
(deñişmesi)
ses düşmesi ses tüşüvi
ses örgenleri laqırdı organları
ses telleri ses bezleri
ses telleri ses bezleri
ses tonu ses tonu
ses türemesi ses koşuluvi
ses uyumsuzluęu kakafoniya
ses uzunluęu ses uzunluğı
ses yitimi ses tüşüvi
ses yolu ses yolu
ses yükseklięi sesniñ yüksek-
ligi
sesbilgisi fonetika
sesbilim fonologiya
sesbirim fonema
sesbirimcik fonemanıñ türleri
sesin oluşumu seslerniñ
meydangâ kel'mesi
sesin türemesi seslerniñ
meydangâ kel'mesi
seslem eca
seslem yutumu eca tüşüvi
sesleme yañğıravuq
seslemeleme sözlerniñ ecalargâ
bölünüvi

seslenme hitap
sıfat sıfat
sıfat tamlaması sıfat söz
birikmesi
sıfat fiil sıfatfiil'
sınır ayırıcı
sıra sıra
sıra sayı sıfatı sıra sayısı
sıra sayısı sıra sayısı
sızıcı ünsüz sızğıravuq
tutuqlar
soluk alma nefes aluv
soluk verme nefes çıkaruv
soluk verme vurgusu nefes
çıkıruv uręusı
somut ad konkret isim
somut anlam konkret mana
somut fiil konkret fiil'
somut isim konkret isim
son ek suffiks
son ek suffiks
son takı munasebetçi,
derecelik
soru sual'
soru adılı sual' zamiri
soru cümlesi sual' cumlesi
soru edatı sual' parçaları
(derecelikleri)
soru eki sual' affiksi
soru ezgisi sual' intonatsiyası
soru ilgeci sual' parçaları
(derecelikleri)
soru işareti sual' işareti
soru işareti sual' işareti
soru sözcükleri sual' sözleri
soru tonu sual' intonatsiyası
soru tümcesi sual' cumlesi
soru zamiri sual' zamiri
soydaş genealogiyalq

söyleyiş ayıtılış, telyaffuz
soyut abstrakt
soyut ad abstrak isim
soyut anlam abstrak mana
soyut eylem abstrak fiil'
soyut fiil abstrak fiil'
soyut isim abstrakt isim
söz laqırdı, til, nutuq
söz bilim ritorika
söz öbeği ibare
söz sanatı ritorika
söz varlığı luğat terkibi
söz varlığı leksika
sözcük söz
sözcük anlamı söz manası
sözcük bilgisi leksikologiya
sözcük bilimci leksikolog
sözcük birleşimi söz terkibi
sözcük çekimi söz türlenüvi
sözcük dağarcığı leksika
sözcük değişmesi söz türle-
nüvi
sözcük gövdesi sözniñ temeli,
sözniñ negizi
sözcük öbeği söz birleşmesi
(birikmesi)
sözcük türetici söz yapıcı
sözcük türetme söz yapuv
sözcük türü söz çeşitleri
sözcük yapımı söz yapuv
sözdizimi sintaksis
sözlük luğat
sözlük anlamı luğat manası,
sözniñ asıl-doğrı manası
sözlük bilimi leksikologiya
sözlük düzeni sözlerniñ sırası

ş

şahıs şahıs
şahıs adı şahıs adı
şahıs eki şahıs affikleri
şahıs zamiri şahıs zamiri
şahıssız şahıssız
şahıssız fiil şahıssız fiil'
şahıssız eylem şahıssız fiil'
şart şart
şart bağlacı şart bağlayıcısı
şart cümlesi şart cumlesi
şart ekişart affiksi
şart kipi şart meyli
şart tümleci şart bildirgen al
sözü
şimdiki zaman şimdiki zaman
şive aktsent

t

taban tamır
takı affiks, türlenüv, yalgama
taklidî ses taklidi
taklit kal'ka
tam anlamlı ayrı manalı
tam anlamlı sözcük tam
manalı söz
tam cümle tam cumle, tolu
cumle
tam tümce tam cumle, tolu
cumle
tamlanan tamamlanğan
tamlayan ayırıcı
tamlayan durumu saiplik
kelişi
tarihî gramer tarihiy gram-
matika
tarihsel tarihiy

tarihsel dil bilgisi tarihiy
 grammatika
tarihsel dilbilim tarihiy til
 ilimi
tarz stil
tek anlamlı bir manalı
tek anlamlılık bir manalılık
tek dilli bir tilli
tek dilli sözlük bir tilli luğat
tek heceli bir ecalı
tek ögeli cümle bir azalı
 cumle
tekil teklik sayı
telafluz aytılış, telyaffuz
tema mevzu
temel baş, tamır
temel anlam asıl (doğru)
 mana, asliy mana
temel cümle baş cumle
temel dil ana til
temel tümce baş cumle
temel ünlüler asıl sozuqlar
temel vurgu asıl urğu
temel yüklem asıl haber
tercüme tercime
terim termin
tını tembr
tınlama yağıravuq
tire defis tire
tırnak işareti tırnaqlar
titrek ünsüz qaltıravuq tutuq
titremeli ünsüz qaltıravuq
 tutuq
titremleme intonatsiya
titreşimli ses sonanlı ses
titreşimli ünsüz qaltıravuq
 tutuq
titreşimlilik yağıravuqlıq

ton ton
tonlu yağıravuq
tonlulaşma yağıravuqlaşma
tonsuz sağır
tonsuzlaşma sağırlaşuv
topluluk sayıları topluluk
 sayıları
transkripsiyon transkriptsiya
tümce cumle
tümce bilim sintaksis
tümce ezgisi cumle
 intonatsiyası
tümce vurgusu cumle urğusu
tümleç al, al sözü,
 tamamlayıcı
tür adı cıns isim
türdeş soydaş
türeme negiz
türeme sözcük yapma söz
türemiş negiz
türev yapma söz, negiz

y

ulaç al añlatқан fiil', alfiil'
uluslar arası sözcük inter-
 natsional' sözler
uyak rifma
uygunluk uygunlıq
uyum uygunlıq, aenkdeşlik,
 garmoniy
uzun uzun
uzun hece uzun eca
uzun ünlü uzun sozuq
uzun ünsüz uzun tutuq

ü

üçüncü kişi üçüncü şahıs
üçüncü şahıs üçüncü şahıs

üleştirme sayı sıfatı pay sayı
sıfat

ünlem nida

ünlem cümlesi nida cümlesi

ünlem edatı nida parçaları
(derecelikleri)

ünlem ezgisi nida intonatsiyası

ünlem ilgeci nida parçaları
(derecelikleri)

ünlem işareti nida işareti

ünlem tonu nida intonatsiyası

ünlem tümcesi nida cümlesi

ünlem tümcesi nida cümlesi

ünlü sozuğ

ünlü almaşması sozuğ nevbetleşüvi

ünlü atlaması metafofiya

ünlü değışimi sozuğ türlenüvi

ünlü düşmesi sozuğ tüşüvi

ünlü göçüşmesi sozuğ nevbetleşüvi

ünlü kısıalığı sozuğ kıskalığı

ünlü uyumu singlarmonizm,
sozuğların ğarmoniyası uy-
ğun

ünlü yitimi sozuğ tüşüvi

ünlüler sistemi vokalizm

ünlüleşme sozuğlaşuv

ünsüz tutuğ

ünsüz almaşması tutuğ
nevbetleşüvi

ünsüz değışimi tutuğ

türlenüvi

ünsüz göçüşmesi tutuğ

nevbetleşüvi

ünsüz türemesi tutuğ

koşuluvi

ünsüz uyumu tutuğların ğarmoniyasıuyğun

üretken önimli

üretkenlik önimplilik

üslup bilimi stilistika

üslup stil

üst dişler ust' tişler

v

variant variant

varsayım ğipoteza

varsayımsal tümce şart
cümlesi

vasita durumu vasta kelişi

vasita hali vasta kelişi

verme durumu doğrultuv
kelişi

virgül virgul'

vokal sozuğ

vurgu aktsent, urğun

vurgu işareti urğun işareti

vurgulu urğulu

vurgulu hece urğulu eca

vurgulu seslem urğulu eca

vurgusuz urğusuz

vurgusuz hece urğusuz eca

vurgusuz seslem urğusuz eca

y

yabancı kelime ecnebiy
sözler

yabancı sözcük ecnebiy
sözler

yaklaşma hali doğrultuv
kelişi

yalın yüklem adiy haber
yalın cümle adiy cumle, sade cumle
yalın durum baş keliş (al)
yalın hal baş keliş (al), nominatsiya
yalın isim sade isim
yalın tümce adiy cumle, sade cumle
yan ağız boşluğu
yan anlam almaştırılğan mana
yansıma sözcük taklidiy söz
yansıma ses taklidi
yapay dil sun'iy til'
yapım eki söz yapıcı affiks
yapma diller yapma tiller, sun'iy tiller
yardımcı yardımcı
yardımcı eylem yardımcı fiil'
yardımcı fiil yardımcı fiil'
yardımcı ses yardımcı ses
yardımcı sözcük yardımcı söz
yardımcı ünlü yardımcı sozuq
yarı ünlü yarı sozuq, yarım sozuq
yaşayan dil canlı til'
yazdırma dikte (imlya)
yazı yazı
yazı çevrimi transkripsiya
yazı dili yazı tili, edebiy til'
yazılı diller yazısı olğan tiller
yazım imlya, doğru yazuv, orfografiya
yazım kuralları orfografiya, imlya
yazın dil yazı tili, edebiy til'
yazıt yazı
yeni sözcük neologizm
yer adları bilgisi toponimik

yer adları bilimi toponimika
yer belirteci yer bildirgen zarfyer
değiştirme metateza
yer tümleci yer bildirgen al sözü
yer zarfı yer bildirgen zarf
yönelme durumu doğrultuv keliş
yönelme hâli doğrultuv keliş
yönetici sözcük idare etici söz
yönetim idare, idare bağı
yönetme idare, idare bağı
yöresel diyalekt yerli şive
yüklem haber
yüklem ismi haber ismi
yükleme hali tüşüm(alı)kelişi
yumuşak damak yımşaq tañlay
yuvarlak dudaklı
yuvarlak ünlü dudaklı sozuq
yuvarlaklaşma dudaklaşuv, dudak sesine keçüv

z

zaman zaman
zaman bağlacı zaman bağlayıcısı
zaman cümlecığı zaman tabi cumle
zaman cümlesi zaman cumlesi
zaman eki zaman affiksi
zaman tümcesi zaman cumlesi
zaman tümleci vaqıt bildirgen al sözü
zamir zamir

zarf zarf
zarf fiil al aňlatқан fiil',
 alfiil'
zıt alama. antonim, қарама-
 қаршы сөзлер
zıtlıq anlamlılık karşı manalılık
zıtlıq bağlacı karşı қуyuv
 bağlayıcısı

Rusça Dizin

а
 аббревиатура abbreviatura,
 kıskartuv
 абзац abzats, satır başı
 абстрактный abstrakt
 агглютинативный язык agg-
 lütinativ tiller
 азбука elifbe
 аканье a-laşқан
 актив aktiv
 активный словарь aktiv luğat
 активный глагол aktiv fiil'
 акустика akustika
 акцент aktsent
 алломорфа morfemanıñ
 türleri
 аллофона fonemanıñ türleri
 алфавит alfavit, elifbe
 альвеолярный tiş eti
 альвеолярный согласный tiş
 eti tutuqı
 анализ analiz
 антитеза antiteza
 антоним antonim, қарама
 karşı sözler
 антонимия karşı manalılık
 апикаль til ucı tutuqı

апостроф apostrof
 арго argo
 артикуляция artikulyatsiya
 архаизм arhaizm, eskirgen
 söz
 аспект aspekt
 ассимиляция assimilyatsiya
 ассималиция прогрессивная
 progressivlik assimilyatsiya
 ассимиляция регрессивная
 regresivlik assimilyatsiya
 аффикс affiks, yalğama
 аффикс времени zaman
 affiksi
 аффикс множественности
 çokluq yalğaması, affiksi
 аффикс образующий глагол
 от глагола fiil'den fiil'
 уарısı yalğama
 аффикс образующий имя от
 глагола fiil'den isim уарısı
 yalğama
 аффикс понудительного
 залого yükletüv derece
 yalğaması
 аффикс сказуемости haber-
 lik affiksi
 аффикс склонение türlenüv
 yalğaması
 аффикс совместности ortak-
 lıq yalğaması
 аффикс условного накло-
 ния şart affiksi
 аффиксы падежей keliş
 affiksi
 аффиксы принадлежности
 mulkiyet affiksleri

аффиксы принадлежности
первое лицо birinci şahıs
mulkiyet yalğaması

б

беглый қазақ

беглый гласный қазақ sozuқ

беглые звуки қазақ sesler

безаффиксный yalğamasız

безагглютивный fiil'siz

безличное предложение
şahıssız cumle

безличность şahıssızlıқ

безличный şahıssız

безличный глагол şahıssız
fiil'

безобъектный ob'yektsiz

безударный urğusız

безударный слог urğusız esca

бессоюзный bağlayıcısızlıқ

бессуффиксный suffikssiz

бесподлежащий muptedasız

бесподлежащий

предложения muptedasız
cumleler

билабиальный çift dudaklı

билабиальный согласный

қоşma (çift) dudak tutuқları

боковой аğıз boşluğı

боковой звук аğıз boşluğı
sesi

боковой согласный аğıз

boşluğı tutuқları

будущее время gelecek
zaman

будущее намерение murek-
ker gelecek zaman fiiliniñ
қатıy şekliniñ vastasız şekili

будущее повествовательное
время murekker gelecek
zaman fiiliniñ қатıy şekliniñ
vastalı şekili

будущее условное время
murekker gelecek zaman
fiiliniñ қатıy şekliniñ şart
şekili

буква arif

в

вариант variant

вводное предложение kiriş
cumleler

вводное слово kiriş söz

вводный kiriş

вдыхание nefes aluv

велярный звук til' ardı sesi

верхние зубы ust' tişler

взаимный ortaklıқ

взаимный залог ortaklıқ
derece

взрывной patlayıcı

взрывные глухие patlayıcı

sağırlar

взрывные звонкие patlayıcı

yañğıravuқlar

взрывные согласные patlayıcı

tutuқlar

винительный падеж tü-

şüm(alı)kelişi

внутренний içki

внутриглагольное fiil'den

fiil' yapuv

внутристрочная рифма içki rifma	время прошедшее keçken zaman
возвратные местоимения қайтым zamiri	вспомогательный yardımcı
возвратный қайтым	вспомогательный глагол yardımcı fiil'
возвратный глагол қайтым fiili	вспомогательный слово yardımcı söz
возвратный залог қайтым derecesi	вставной звук yardımcı ses
вокализация sozuqlaşuv	вторичная долгота ikinci uzunlık
вокализм vokalizm	второе лицо ikinci şahıs
вокоид гласный sozuq	второе лицо единственного числа ikinci şahıs teklik
вопрос: sual'	второе лицо множественного числа ikinci şahıs çoqluk
вопросительная частица sual' affiksi	второстепенное сказуемое ikinci derece haber
вопросительное местоимение sual' zamiri	вульгаризм vulgarizm
вопросительное предложение sual' cumlesi	выдох nefes çıkaruv
вопросительные слова sual' sözlери	выдыхание nefes çıkaruv
вопросительный знак sual' işareti	выдыхательное ударение nefes çıkaruv urğusu
восклицание nida	выпадающий звук tüşken ses
восклицательное предложение nida cumlesi	выпадение гласного sozuq tüşüvi
восклицательный знак nida işareti	выпадение начального звука baş ses tüşüvi
воспроизводимость önimlilik	выражение ibare; ifade
временной zaman	высота:звукasesniñ yüksekligi
временной предложение zaman cumlesi	вязь ырмаşқан yazı
время zaman	Г
время будущее gelecek zaman	гапология eca tüşüvi
время настоящее şimdiki zaman	гармония uygunluk, aenkdeşlik, garmoniy

гармония гласных sozuқ-lar-nıñ ğarmoniyası, sozuқlar-nıñ uyğunluğı	глагол конкретный konkret fiil'
гармония согласных tutuқ-lar-nıñ ğarmoniyası, tutuқ-lar-nıñ uyğunluğı	глагольный корень fiil' tamırı
геминация geminatsiya	глагол непереходный kalıcı fiil'
генеалогический genealogiyalıq	глагол переходный keçici fiil'
генитив saiplik kelişi	глагол связка al añlatқан fiil'
герундив alfiil'	глагол транзитивный keçici fiil'
гипербол giperbola	глагол финитно tüslengen fiil'
гипотеза gipoteza	глагольная основа fiil' negizi
гипотетическое наклонение şart meyil	глагольное имя isimfiil'
гипотетическое предложение şart cumlesi	глагольное предложение fiil' cumlesi
главное предложение baş cumle	глагольное прилагательное sıfatfiil'
главное сказуемое asıl haber	глагольный корень fiil' tamırı
главное ударение asıl urđu	глайд yarım sozuқ
главные члены предложения cumleniñ başazaları	гласные мягкие ince (yımşaq) sozuқ
главный baş	гласный sozuқ
глагол fiil'	гласовые связи ses bezleri
глагол абстрактный abstrak fiil'	глухой sağır
глагол безличны şağıssız fiil'	глухой согласный sağır tutuқ
глагол взаимный ortaklıq fiil'	глухость sağırlıq
глагол возвратный қaytıм fiili	говор ağız, şive
глагол в страдательном залоге mecul (balgisiz) fiil'	голос, звук ses
глагол инфинитно tüslen-megen fiil'	голосовой тон ses tonu
	голосовые связи ses bezleri
	гортанная звуки ğırtlaq sesleri

гортань boğaz, ğırtlak	дентальный согласный tişli
грамматика grammatika	tutuğ
грамматика историческая	дефектное предложение tam
tarihiy grammatika	olmağan cumle
губ dudak	дефис defis
губно-зубной dudak-tişli	диалект şive
губной dudaklı	диалектолог dialektolog
губной согласный dudaklı	диалектология dialektolo-
tutuğ	giya
губные гласные dudaklı	диалог dialog
sozuğ	диктант dikte (imlya)
гуттурал boğaz	диссимиляция dissimilyatsiya
гуттурализация boğazlaşuv	дифтонг diftong
д	долгий uzun
дательный падеж doğrultuv	долгий гласный uzun sozuğ
kelişi	долгий слог uzun eca
двзначность eki manalılık	долгий согласный uzun tutuğ
двоеточное eki noқта	долгота звука ses uzunluğı
двойственное число ekilik	долженствовательное
sayı	наклонение kerek meyil
двуподлежащее предложе-	дополнение tamamlayıcı
ние eki muptedalı cumle	дополнительный гласный
двусказуемое предложение	yardımcı sozuğ
eki haberli cumle	дробное числительное kesir
двуслоговой eki ecalı	sayılar
двусложные слова eki ecalı	дрожащий согласный qaltı-
sözler	ravuğ tutuğ
двуязычие eki tillilik	е
двуязычный словарь eki tilli	единственное число teklik
luğat	sayı
деепричастие alfii'	ж
действительный залог ma-	жаргон jargon
lüm derece	жаргонизм jargonizm
делабиализация delabiali-	желательное наклонение is-
zatsiya	tek meyil
дентальный tişli	желательное предложение
	istek cumlesi
	женский род kadın cinsi

живой язык canlı til'	звонкий уағғравуқ
з	звук ses
главная büyük arif	звуки мягкие ince sesler
зденёбный таһлай арти	звуки носовые burun sesi
зденёбный гласные таһлай арти tutuқ	звукоподражание ses taқlidi
зднеязычный til' arti	звукоподражательное слово taklidiy söz
зднеязычный гласные til' arti tutuқ	звукосочетание ses birleşmeleri birikmeleri
зднеязычный ц burun n'si	звучание уағғравуқ
зднеязычный согласные таһлай (til' arti) tutuқları	звучность уағғравуқлық
здный гласный art sıra (қalm, қatti)sozuқ	знак ішәret
здный ряд art sıra	знак восклицательный nida ішәreti
займствование alınma	знак вопросительный sual' ішәreti
займствование слово til'de alınmalar	знаки препинания toқtav ішәreti
закон tekmił	знак ударение urғu ішәreti
закрытый гласный tar sozuқ	знаменательные слова ayrı manalı söz
закрытый слог қаралı eca	знаменательный ayrı manalı
закрытый э қаралı e	значащий manalı
залог derece	значение mana
залог взаимный ortaқlıқ derece	значение абстрактное abstarık mana
залог возвратный қaytıм derece	значение конкретное konkret mana
залог действительный ma-lüm derece	значение лексическое luğat manası
залог глагола derece	значение основное aslıy mana
залог повелительный yük-lettiv derece	значение предложения cumle manası
залог страдательный belgisiz derece	значение слова söz manası
запятая virgul'	значимость manalılıқ
звонкие согласные уағғравуқ tutuқ	зуб tiş
	зубной tişli

зубной согласный tişli tutuq	имя числительное sayı,
и	sanlıq
идиолект idiolekt	инвертированное
идиома idioma	предложение inversiyalı
изяфет izafet	cumle
изменение түрленүв, деңишүв, deñişme	индекс indeks
изменение гласного sozuq	инлаут içki ses
түрленүви	иностранное слово esnebiy
изменение звука ses түр- lenüvi (deñişmesi)	sözler
изменение значение mana	инструментальный падеж
түрленүви	vasta keliş
изменение согласного tutuq	интернациональные слова
түрленүви	internatsional' sözler
изъявительное наклонение	интонация intonatsiya
oluv (ikaye) meyli, haber fiili	интонация вопросительная
изъявительный haber	sual' intonatsiyası
имена обозначающие родс- венн е связи tuvğanlıq	интонация восклицательная
isimleri	nida intonatsiyası
именительный падеж baş	интонация предложения
keliş (al)	cumle intonatsiyası
именная основа isim negizi	интонация, тон ton
именное предложение ismiy	инфинитив infinitiv, isimfiil'
cumleler	информант informant
именное сказуемое haber	ирония ironiya
ismi	искусственный язык sun'iy
императив emir meyiil	til'
имя isim	исторический tarihiy
имя в основном падеже	исторический грамматика
sade isim	tarihiy grammatika
имя личное şahıs adı	исторический лингвистика
имя нарицательное cins isim	tarihiy til ilimi
имя прилагательное sıfat	исходный падеж çıkış
имя собственное has isim	kelişi(alı)
имя существительное isim	к
	кавычки tırnaqlar
	какафония kakafoniya
	калька kal'ka
	каузатив yükletiv

каузативный аффикс	yükle-	лабиальные гласные	dudağlı
tiv derece yalğaması		sozuğ	
качественное		лабиальные согласные	du-
прилагательное	asıl (asliy)	dağlı tutuğ	
sıfatlar		лабиальный	dudağlı
кириллица	kirilitsa	лабиальный	singarmonizm
кинопись	çüü yazısı	dudağ	singarmonizmi
клише	klişe	лексика	leksika
количественное	числительное	лексиколог	leksikolog
mıqdar sayılar		лексикология	leksikologiya
коммуникация	haberleşme	лингвист	lingvist
конвергентция	ses biriküvi	лингвистика	lingvistika
конкретное имя	konkret isim	литературный	edebiy
конкретное значение	konkret mana	литературный язык	yazı tili,
конкретное		edebiy til'	
существительное	konkret isim	лицо	şahıs
консонант	tutuğ	лицо второе	ekinci şahıs
контекст	kontekst	лицо третье	uçüncü şahıs
корень	tamır	лицо первое	birinci şahıs
корональные согласные	til'	личное местоимение	şahıs zamiri
ucu tutuğları		личное окончание	şahıs affiksleri
косвенная речь	kıya laf	личное предложение	şahıslı cumle
косвенное дополнение	vastalı tamamlayıcı	логический	mantıklı
краткий	kışka	логическое ударение	mantıq urğusu
краткий гласный	kışka sozuğ	локатив	yer kelişi
краткий слог	kışka esa	М	
краткость	kışkalık	маленькая буква	kuçük arif
краткость гласных	sozuğ kışkalığı	маленький язычок	ufağ
культурный	medeni	тіл'çik (uvula)	
л		междометие	nida
лабиализация	dudağ sesine keçüv	междометное предложение	nida cumlesi

местный диалект yerli şive	многочленный çok azalı
местный падеж yer kelişi (alı)	многоязычие çok tillilik
место артикуляции artikulyatsiya yeri	многоязычный çok tilli
местоимение zamir	модальность modallik
местоимение возвратное oz'lük zamiri	моносиллаб bir ecalı
местоимение вопросительное sual' zamiri	морфема morfema
местоимение личное şahıs zamiri	морфология morfologiya
местоимение неопределённое bel'gisizlik zamiri	мужской род erkek cinsı
местоимение определительные ауыгıсı-umumileştirici zamir	мягкие гласные ince (yımşaq) sozuq
местоимение отрицательная yoqluq(menfiy) zamiri	мягкие согласные ince (yımşaq) tutuq
местоимение притяжательное mul'kiyet zamiri	мягкий ince, yımşaq
местоимение указательное işaret zamiri	мягкий боковой согласный ağız boşluğu oğı tutuğı
метастаз metastaz	мягкое нёбо yımşaq tañlay
метатеза metateza	мягкое согласные yımşaq tutuq .
метафония metafoniya	н
метафора metafora	надгортанниковые согласные ğırtlaq ustü tutuqları
метафраза metafraz	надпись yazı
мёртвый olü	назальные согласные burun tutuqları
мёртвый суффикс olü affiks	название ad, isim
мёртвый язык olü til'	названия профессии и ремёсел zenaat-uner ismi
многозначное слово sözniiñ çokmanalılığı	назывное предложение sade cumle
многозначность çok manalılık	наклонение meyil
многосложный çok ecalı	наклонение сослагательное şart meyil
многогочие çok noқта	направительный падеж doğrultuv kelişi
многочленное предложенное çok azalı cumle	наречие zarf
	наречие времени vaqıt bildirgen zarflar

наречие, говор <i>şive</i>	неоформленное прямое до- полнение <i>belgisiz tamam-layıcı</i>
наречие количественное <i>mikdar-derece zarfı</i>	непереходный <i>kalıcı</i> , <i>obyekt-</i> <i>siz</i>
наречие меры и степени <i>ölçü ve derece zarfı</i>	неполное предложение <i>tam</i> <i>olmayan cümle</i>
наречие места <i>yer bildirgen</i> <i>zarf</i>	непродуктивные аффиксы <i>az</i> <i>mahsullı suffiksler</i>
наречие образа действия <i>al</i> <i>zarfı, tarz alı</i>	непроизводное существи- тельное <i>isim tamığı</i>
наречие причины <i>seber</i> <i>bildirgen zarf</i>	неспрягаемая глагол <i>tüslen-</i> <i>megen fiil</i>
наречие цели <i>maqsad</i> <i>bildirgen zarf</i>	неударный <i>urgusız</i>
нарицательное	пёбно-зубной согласный <i>tañlay tiş tutuqları</i>
существительное <i>cinis isim</i>	пёбный звук <i>tañlay sesi</i>
народный язык <i>halk tili</i>	пёбно <i>tañlay</i>
настояще время <i>şimdiki</i> <i>zaman</i>	нижняя губа <i>alt (aşağı)</i> <i>dudağ</i>
научный язык <i>il'miy til'</i>	нижняя челюсть <i>alt (aşağı)</i> <i>çenge</i>
начальный звук <i>baş ses</i>	номинация <i>nominatsiya</i>
национальный язык <i>milliy</i> <i>til'</i>	посовой <i>burunlı</i>
негубной гласный <i>dudaqsız</i> <i>sozuğ</i>	посовой звук <i>burunlı ses</i> <i>o</i>
недостаточное предложение <i>yarım cümle</i>	обобщающие слова <i>umu-</i> <i>miyleştirici sözler</i>
неизменяемые слова <i>türlen-</i> <i>megen söz</i>	оборот речи <i>ibare</i>
нелабиализованный гласный <i>dudaqsız sozuqlar</i>	образование звука <i>seslerniñ</i> <i>meydangä kel'mesi</i>
неологизм <i>neologizm</i>	обращение <i>hitap</i>
неопределение местоимение <i>belgisizlik zamiri</i>	обстоятельство времени <i>vaqıt bildirgen al sözü</i>
неопределённый <i>belgisiz</i>	обстоятельству, дополнение <i>al, al sözü</i>
неоформленное определе- тельное <i>belgisiz isimli söz</i> <i>biriküvi</i>	обстоятельству меры-степен <i>mikdar-derece alı</i>

обстоятельство места yer bildirgen al sözü	окончание падежное keliş (al) affiksi
обстоятельство образа действия tarz bildirgen al sözü	омоним omonim
обстоятельство условия şart bildirgen al sözü	определение ауғисы, tamamlayıcı
обстоятельство цели мақсад bildirgen al sözü	определённо-личное предложение belli şahıslı cumleler
общее дополнение ortak, umumiy ob'yekt	определяющее tamamlangan определяющее ауғисы
общее подлежащее ortak, umumiy mupteda	определение слогов eca biriküvi
общее сказуемое ortak, haber	опущение слога eca tüşüvi
общий umumiy	органы речевые laқırdı organları
общий язык umumiy til'	орфография orfografiya, imlya
оглушение sağırlaşuv	орфоэпия orfoepiya
огубление dudaklaşuv	основа tamır
однозначность bir manalılıq	основа глагола fiil' negizi
однозначный bir manalı	основа, производный negiz
однокорневой tamırdaş	основа предложение cumle-niñ temeli
однокорневые слова tamırdaş sözler	основа слова sözniñ temeli, sözniñ negizi
однородный soydaş	основное гласные asıl sozuqlar
односложный bir ecalı	основное значение asıl mana, doğru mana
одночленное предложение bir azalı cumle	основное ударение asıl urğu
однойзычный bir tilli	ответное предложение cevap cumlesi
однойзычный словарь bir tilli luğat	открытый слог açıq eca
одушевлённость canlılıq	относительное местоимение nisbiy zamirler
одушевлённый canlı	отрицание menfiylik, inkyar sözleri
озвончение уаңғıravuқlaşma	
окончание affiks	
окончание личное şahıs affiksi	

отрицательная форма глагола menfiy fiil'	первичная долгота asliy uzunlik
отрицательное местоимение yoqluq zamiri, inkyar zamiri	первичное значение sözniñ asıl-doğrı manası
отрицательное предложение menfiy cumleler, yoqluq cumleleri	первое лицо birinci şahıs
отрицательный menfiy	первоначальный звук asliy ses
официальный язык resmîy til'	перевод tercime
оформленное определительное belgili isimli söz biriküvi	передненёбный ağız boşluğu
оформленное прямое дополнение belgili tamamlayıcı	ogi
п	переднеязычный согласный tañlay aldı tutuq
падеж keliş, al	передние гласные og' sıra sozuqlar
падеж винительный tüşüm keliş	передний ряд og' sıra, yımşaq, ince
падеж дательный doğrultuv keliş	перенос значения anlam avuşturuв
падеж именительный baş keliş	переносное значение almaştırılğan mana
падеж инструментальный vasta kelişi	перестановка звуков seslerniñ yerlerini almaştıruv
падеж исходный çıkış keliş	переход keçiş, keçüv
падеж местный yer kelişi	переход в задний ряд art sırağa keçüv
падежное окончание keliş affiksleri	переход в передний ряд og' sırağa keçüv
падеж родительный saiplik keliş	переходный ob'yektli
падение звука ses tüşüvi	перфект keçken zaman
парадигма paradigma	пиктограмма piktogramma
парные слова çift söz	письменность yazı
парные согласные çift tutuqlar	письменные языки yazısı olğan tiller
пассив belgisiz derece	побудительный залог yükle-tüv derece
пауза pauza	повелительное наклонение emir meyli

повелительное предложеное emir cumlesi	прямое управление vastasız tamamlayıcı
повествовательное предложение ikaye cumlesi	прямой doğrudan doğru
подлежащее mupteda, sub'yekt	превосходная степень üstünlük (arttırıv)derecesi
подчинение tabi oluv	превращениев гортанный звук kemirçek sesine keçüv
позиция pozitsiya	превращениев носового вротовое ağız sesine keçüv
полисемантический çok manalı	предикат haber
полисемия çok manalılık	предлог söz og'ü yardımcı
полисиллабический çok esalı	предложение cumle
полное предложение tam cumle, tolu cumle	предложение вопросительное sual' cumlesi
полнозначное слово tam manalı söz	предложение безличное şahıssız cumle
положительная форма глагола musbet fiil'	предложение вводное giriş cumlesi
полость рта ağız boşluğu	предложение двусоставное eki azalı cumle
полугласный yarı sozuq	предложение простое adiy cumle
понудительный залог yükletüv derecesi	предложение с глагольным сказуемым fiil' cumlesi
понятие tüşün	предложение с именным сказуемым isim cumlesi
порядковое числительное sıra sayısı	презенс şimdiki zaman
порядок, ряд sıra	префикс prefiks
порядок слог sözlerniñ sırası	прибавление звука ses koşuluvi
послелог munasebetçi, derecelik	прибавление согласного tutuq koşuluvi
пословица atalar sözleri	придаточное предложение tabi cumle
посредствующий язык vasta til'	придаточное предложение времени zaman tabi cumle
правило қаиде	признак alyamet
правописание imlya, doğru yazuv	прилагательное sıfat
праязык ana til'	
прямая речь koçürilme laf	

приложение	ilyave	разбор	talil'
причастие	sıfatfiil'	разговор	söylev, lağırdı
продуктивный	önimli	разговорная речь	söylev tili,
производное	слово	lağırdı tili	
	yarma söz	разграничительный	ayırıcı
производный	negiz	разделительное	числительное
производный	от глагола	ray sayı sıfatı	
глагол	fiilden yapılgan fiil'	расположение	членов пред-
производный	от глагола	ложение	cumle azalarının
fiilden yapılgan isim		sıralanması	
производный	от имени	распространённое	предло-
глагол	isimden yapılgan fiil'	женное	keniş cumle
производный	от имени	раствор	рта ağızının açılışı
isimden yapılgan isim		регрессивная	ассимиляция
произношение	aytılış, telyaf-	regresivlik assimilyatsiyası	
fuz		регрессивный	regresivlik
произношение	по слогам	речевой	аппарат
sözlernin esalargabölünüvi		apparatu	
простое	время	adiy zaman	
простое	предложение	adiy cumle	
просторечие	avam halk tili	речь	lağırdı, til, nutuk
протеза	proteza	ритм	речи
прошедшее	время	keçken zaman	lağırdı ritmi
прошедшее	неопределённое	риторика	ritorika
время	murekkep gelecek	рифма	rifma
zamannın dayimilik şekiliñ		род	sıns
vastasız şekili		родительный	падеж
прошедшее	неочевидное	saiplik	kelişi
время	sade keçken zamannın	родной	язык
vastalı şekli		ana tili	
противительный	союз	karşı	
kuuyuv bağlayıcısı		родственные	языка
путь	воздуха	ses yolu	aqraba
равнозначный	слова	manadaş	tiller
sözler		рот	ağız
		ротовой	звук
		ağız sesi	
		с	
		связка	bağ
		связь	bağ
		семантика	semantika
		семасиолог	semasiolog
		семасиология	semasiologiya
		семейство	языков
		til' ailesi	

сингармонизм singarmonizm	слогораздел eca ayırcı
синкопа sinkopa	слог открытый açı q eca
синонимия manadaşlıq	слог ударный urğulı eca
синонимический manadaş	сложное имя murekkep ad
синтагматический sintaktik	сложное предложение murekkep cumle
синтаксис sintaksis	сложное слова murekkep söz
сказуемое haber	сложноподчинённое предложение tabili murekkep cumle
сказуемое простое adiy haber	сложносокращённое слово murekkep kıskartılğan söz
сказуемое составное қоşma (murekkep)haber	сложный аффикс murekkep (қоşma) affiks
склонение türlenüv	сложный глагол murekkep fiil'
склонение существительного ismiñ türlenüvi	служебный слово yardımcı söz
скобка skobka, қавуз	смысл mana
скорописьь tez yazı	собирательные числительное topluluk sayıları
скрытое подлежащее logik sub'yekt	собственное имя has isim
словарный состав языка luğat terkibi	совершенный вид bitken al (vaziyet)
словарь luğat	согласный tutuq
словарь двуязычный eki tilli luğat	согласование uygunlıq
словарь одноязыческий bir tilli luğat	согласование сказуемого с подлежащим mupteda haber kelişüvi
слово söz	соединительный гласный қоşувсı sozuq
словоизменение söz türlenüvi	сонорный звук sonorlı ses
словообразование söz yapuv	сонорный согласный sonorlı tutuqlar
словообразовательный аффикс söz yapıcı affiks	сопоставление teñeştirme, ol'çeştirme
словопроизводный söz yapıcı	
словосочетание söz birleşmesi (birikmesi)	
словосочетание именное isim söz birleşmesi (birikmesi)	
слог eca	
слог безударный urğusız eca	

составное подлежащее	суффикс suffiks
murekker mupteda	существительное isim
составное сказуемое murek-	существительное
ker haber	абстрактное abstrakt isim
составной murekker	существительное
состав словарный söz terkibi	нарицательное cins isim
сочетание birleşme	т
союз bağlayıcı	твёрдонёбный қатт таңлай
союз временной zaman	твёрдый қатт
bağlayıcısı	твёрдый согласный қатт
союз ки ki bağlayıcısı	tutuқ
союз противительный karşı	тема mevzu
қууuv bağlayıcısı	тембр tembr
союз разделительный ayıruv	термин termin
bağlayıcısı	тире tire
союз условный şart bağla-	толковый словарь izaiy
уıcısı	(tabirli) luğat
спряжение түslenüv, түrlenüv	тон ton
спряжение глагола fiil'ler-	топонимика toponimika
niñ түslenüvi	точка nokta
сравнение teñştirüv	точка с запятой noktalı
сравнительные послелого	virgöl'
teñştirüv munasebetçileri	транскрипцияtranskriptsiya
средненёбный согласный	третье лицо üçünci şahıs
orta tañlay tutuқи	у
средний род orta cins	ударение urğu
стилистика stilistika	ударный urğulı
стиль stil'	ударный слог urğulı esca
стиль разговорный lafniñ	узкий гласный yuқarı (tar)
(nutuқniñ) stili	sozuқ
строение предложения cum-	указательное местоимение
le қuruluşı	işaret zamiri
строчная буква ufaқ arif	указательное слово işaret
стяжение қоşuluv	sıfatı
сужение taralma, tarlaşuv	уменьшительное значение
сужение значения mananıñ	azlaştırma manası
tarlaşuvı	

уменьшительно-ласкательный	х
аффикс: oñsav-kuçültüv affik- si	хамза laringal' tutuq
уподобительный аффикс: beñzetüv (oñsav) yalgaması	художественный язык ede- biy til'
управление idare, idare bağı	ч
управляющее слово idare etici söz	части речи söz çeşitleri
усиление kuvetlendirme	частица parça, derecelik
усилительная частица kuv- vetlendirici parçalar (derece- likler)	частицы вопросительные sual' parçaları (derecelikleri)
условный şart	частицы восклицательные nida parçaları (derecelikleri)
условное наклонение şart meyli	челюсть çenge
условное предложение şart cumlesi	чередование гласных sozuq nevbetleşüvi
устаревшая слово eskirgen söz	чередование согласных tutuq nevbetleşüvi
устная речь ağız tili	чёрточка sızıçık
утвердительное междометие cevap-tasdiq nidası	числительное sayı sıfatı
утвердительное предложение musbet cumle	числительное дробное kesir sayısı
ф.	числительное
флективные языки flektiv tiller	количественное miqdar sayısı
фонема fonema	числительное порядковое sıra sayısı
фонетика fonetika	числительное собирательные topluluk sayısı
фонология fonologiya	число sayı
форма forma	член aza
фраза ibare	член второстепенный ikinci derece aza
фразеологический словарь frazеologik luğat	член главный baş aza
фрагментное ударение cumle urgusu	члены предложения cumle azaları
	ш
	шёпотный звук pısrıdılı ses
	шипящие звуки fisiltılı sesler
	шипящий fisiltılı
	широкий гласный keñ sozuq

шум şuvultı	я .
шумный согласный şuvultılı	язык til'
tutuq	язык детей bala tili
ш	язык жестов jestler tili
шелевой согласный sızgıra-	язык живой canlı til'
vuq tutuqlar	языки искусственные yapma
э	tiller, sun'iy tiller
экватив ekvativ, teñeştiriv	язык литературный edebiy
эквативный аффикс: teñeş-	til'
tiriv yalgaması	язык общий umumiy til'
эквативный падеж teñeştiriv	языковая семья til' ailesi
kelişi	языковой атлас til' atlası
энциклопедический словарь	язык посредник vasta til'
entsiklopedik luğat	язык родной ana tili
этимология etimologiya	